Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН
№ 127 (13.989).

1968 ИЮНЬ 2 ЯКШАНБА

ҒАЛЛАКОРЛАР КЕНГАШИ

ҚАРШИ, 31 май. («Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари). Бу ерда Қашқадарё область ғаллакорларининг катта йиғилиши бўлди. Ғалла ўрим-йиғимига тайёргарликнинг аҳволи, ўрим-йиғимнинг дастлабки кунларидаги ишлар ҳақида область ижроия комитети раисининг ўринбосари Б. Миланов доклад қилди.

Областда бу йил ғалла ҳосили бениҳоя мўл бўлди. Илғор хўжаликларда арпа ўрими муваффақиятли бормоқда. Лекин бу соҳада анчагина камчиликлар ҳам бор. Баъзи районларда комбайнлар ҳалигача ремонт қилинмай турибди.

Область ғаллакорлари бу йил 197 минг тонна дон етиштиришлари, давлатга 54 минг тонна дон топширишлари керак. Кенгашда уруғчилик ишини яхшилаш масаласига эътиборни кучайтириш зарурлиги таъкидланди. Кенгашда қатнашган комбайнчиларнинг жуда кўпчилиги мавсумда 400 гектардан ердаги ғаллани ўриб бериш мажбуриятини олишди.

Урим-йиғимни 20—22 иш кунида тугаллаш юзасидан муҳим тадбирлар белгиланди.

ЎРИМ АВЖИДА

ШЕРОБОД, («Совет Ўзбекистони» мухбиридан, телефон орқали олинди). Бу йил қут-баракали йил бўляпти. Шу паллада ҳаммаёқ ковжираб ётадиган Ўзбекистоннинг энг жанубидаги Сурхон водийсининг далалари, яйловлари, ғаллазорлари кўм-кўк. Водийда баҳор жуда серёғин бўлди. Март ва апрель ойларида илгари ҳеч қачон кўрилмаган даражада кўп ёмғир ёғди, ҳатто сел қуйди. Яйловларда ўт белга уради. Ғаллани айтмайсизми! Лалмикор ерлардаги буғдой ва арпа шу қадар серавж бўлиб ўсдики, одамнинг ҳаваси келади.

Шеробод районининг ғаллакорлари етиштирган 16500 гектар майдондаги буғдой ва арпанинг асосий қисми пишиб етилди. Сербўй, бўлиқ бошоқли ғалла тиралиб турибди. Район деҳқонлари мўл ҳосилни ўриб-йиғиб олишга пухта тайёргарлик кўрган ҳолда киришдилар. Ўрим-йиғим суръати кун сайин эмас, балки соат сайин кучаймоқда. Ҳозир ғаллазорларда ўнлаб комбайнлар юқори унум билан ишлатиляпти. Ўрим агрегатларининг сони тобора кўпайиб боряпти. «Партия XXII съезди» колхозининг механизаторлари агрегатларни усталик билан бошқариб, ўрим-йиғим суръатига қанот боғлашяпти. М. Эшдавлатов, Н. Холмуродов, Т. Эшқобилов ва Н. Минглиев ўртоқлар бир неча кун ичида С. Қосимов бошлиқ ғаллачилик бригадасида 200 гектарга яқин арпани ўриб беришди. Улар кунлик топшириқни бир ярим-икки баравар адо этишяпти. Ғаллани тоза ўриш, ҳосилнинг ерга тўкилиб нобуд бўлишига йўл қўймаслик учун кураш туфайли ўрилган ҳар гектар ердан 12-15 центнердан дон олиняпти. Бу— бултургидан икки баравар кўпдир.

Шерободлик асил деҳқонлар бу йил Ватан омборига 17000 тонна дон тўкиш мажбуриятини олишган. Далада бунга етиб-ортадиган миқдорда ҳосил етиштирилди. Район хўжаликларида мўл ҳосилни ўриб-йиғиб олиш тобора кенг тус олдириляпти. Ғаллазорларда жавлон ураётган тракторлар ва комбайнларнинг овози тобора зўр куч билан янграяпти. Бир сменада 8-10 гектар ва ундан кўпроқ майдондаги ғаллани ўриш учун бошланган социалистик мусобақага кун сайин кўпроқ механизаторлар қўшилиб, меҳнатда юксак кўрсаткичларга эришмоқдалар. Район ғаллакорлари ишни қатъий график асосида бошлашди. Улар барча ҳосилни 20-25 кун ичида саранжомлаб олиш, давлат плани ва қабул қилинган юксак мажбуриятларни ошириб адо этиш иштиёқи билан меҳнат қилишяпти.

А. ХАЛИЛОВ.

ПИЛЛА — ТИЛЛА

Беш йилликнинг учинчи йилини қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барча соҳаларини янада юксалтиришда катта муваффақиятларга эришилган йилга айлантириш мақсадида ўз зиммаларига юксак мажбуриятлар олиб ишлаётган Янгиариқ районининг меҳнаткашлари давлат планларини бажаришда ажойиб кўрсаткичларга эришмоқдалар. Район пиллачилари Хоразм областида биринчи бўлиб планни ошириб адо этдилар. Ватан омборига 231 тонна «кумуш тола» тўкилди.

Район пиллачилари ўз имкониятларини чамалаб кўриб, давлатга пландан ташқари 15 минг килограмм пилла сотиш мажбуриятини олдилар.

●

Самарқанд область, Иштихон районидаги «Меҳнат—роҳат» колхозининг пиллачилари районда пешқадам бўлиб марраға етишди. Давлатга пландаги 15600 килограмм ўрнига 15750 килограмм юқори сифатли пилла сотилди. Ҳар қути уруғдан ўрта ҳисобда 55 килограммдан ҳосил олинди.

Колхоз пиллачилари етиштирган мўл пилла ҳосилининг бир қисми ҳали териб олинганича йўқ. Улар планга қўшимча равишда яна 3500 килограмм пилла тайёрлаш ҳақида сўз беришди.

Тошкент области. Калинин районидаги Ленин номли колхоз пиллачилари давлатга пилла сотиш планини ортиғи билан адо этдилар. 50 қути қурт уруғининг ҳар қутисидан пландаги 50 килограмм ўрнига 60 килограммдан пилла топширилди. Суратда: (чапдан ўнгга) илғор пиллачилардан Муқаддам Абдуллаева ва пиллачилик звеносининг бошлиғи Робия Шамсутдинова.

Н. Тўраев фотоси.

«ИНТЕРБИТМАШ-68» ВИСТАВКАСИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

Москвадаги «Сокольники» маданият ва истироҳат боғида очилган «Коммунал ва маиший ускуналар» («Интербитмаш-68») халқаро виставкаси томошабинларда жуда катта таассурот қолдирмоқда. Қарийб икки ҳафта мобайнида виставкани 500 мингга яқин киши келиб кўрди.

31 май куни маиший индустриянинг халқаро кўригига А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, М. С. Соломенцев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Н. К. Байбаков, В. Э. Димшиц, И. Т. Новиков ўртоқлар келдилар. Улар 3 соатга яқин вақт мобайнида экспозициялар билан танишдилар, Совет Иттифоқи, Венгрия, ГДР, Югославия, Чехословакия, Финляндия, Швеция, Франция, Италия, Австрия, Швейцария, Нидерландия, Буюк Британия, Япония павильонларини томоша қилдилар. (ТАСС).

ТОШКЕНТДА В. И. ЛЕНИН МУЗЕЙИ

Ўзбекистон ҳукумати бир группа Москва архитекторлари томонидан ишланган В. И. Ленин марказий музейининг Тошкент филиали биноси лойиҳасини маъқуллади. Гулдор плиталардан тўқилиб бунёд этиладиган бу бино шаҳар марказида қад кўтаради ва Ленин номли майдоннинг ягона архитектура ансамбли билан уйғунлашиб кетади. Бинода кенг экспозиция заллари билан биргаликда кутубхона ва кинолекторий ҳам жойлашади.

Музейни Владимир Ильичнинг туғилганига 100 йил тўлган кунга қуриб битказиш мўлжалланмоқда.

(ТАСС мухбири).

ҲУРМАТ ТАХТАСИ

Давлатга пилла топшириш йиллик планини муддатидан илгари бажарганликлари учун республика «ҲУРМАТ ТАХТАСИ»га ёзиладилар:

Ўзбекистон районы (район партия комитетининг секретари **А. Пайғомов**, район ижроия комитетининг раиси **С. Охунов**, район комсомол комитетининг секретари **А. Эркабоев**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **А. Тошпўлатов** ўртоқлар).

Задарё районы (район партия комитетининг секретари **А. Нормуҳамедов**, район ижроия комитетининг раиси **К. Йўлдошев**, район комсомол комитетининг секретари **Қурмантоев**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **К. Мирзабоев** ўртоқлар).

Жиззах районы (район партия комитетининг секретари **Г. Иброҳимов**, район ижроия комитетининг раиси **А. Нормуродов**, район комсомол комитетининг секретари **М. Юсупов**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **Ф. Сиддиқов**, ўртоқлар).

Свердлов районы (район партия комитетининг секретари **Ш. Шаропов**, район ижроия комитетининг раиси **И. Норов**, район комсомол комитетининг секретари **Н. Исканов**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **Д. Иззатов** ўртоқлар).

Янгиариқ районы (район партия комитетининг секретари **М. Матқаримов**, район ижроия комитетининг раиси **Р. Шониқов**, район комсомол комитетининг секретари **Ш. Жабборов**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **Г. Абдуллаева** ўртоқлар).

Урганч районы (район партия комитетининг секретари **П. Назаров**, район ижроия комитетининг раиси **О. Матчонова**, район комсомол комитетининг секретари **П. Қаландаров**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **И. Мадаминов** ўртоқлар).

Ромитан районы (район партия комитетининг секретари **Я. Наврўзов**, район ижроия комитетининг раиси **С. Ҳасанов**, район комсомол комитетининг секретари **М. Қосимов**, марказий пилла қуритиш пунктининг директори **М. Ҳамроев** ўртоқлар).

ШУ КУННИНГ ЭНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

⊙ **ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР!** Ғўза парваришини тинмай кучайтиринг. Қатқалоқни тез бартараф этиб, экиннинг яхши ривожланишини таъминлангиз. Ғўзани ҳашаротдан сақлангиз. Сув ва озуқани экиннинг талабига қараб вақтида беринг.

⊙ ЎРТОҚ ЧОРВАДОРЛАР! Бу йил ўт жуда яхши ўсди. Ҳамма ерда камида икки йилга етадиган хашак жамғариш имконияти бор. Табиий ўтлар ва бедани ўришни жадаллаштиринг. Силосбоп экинларни вақтида экиб, уларнинг парваришини кучайтиринг.

⊙ ЖАСОРАТЛИ ҒАЛЛАКОРЛАР! Мўл ҳосилни сира нобуд қилмай вақтида ўриб-йиғиб олиш учун барча зарур чораларни кўрингиз. Ҳар бир ўрим агрегати унумли ишласин. Комбайнлар ишини икки сменада ташкил этинг. Доннинг тўкилиб-сочилиши, талон-торож қилинишига қарши қаттиқ курашингиз.

⊙ **МИРИШКОР ПИЛЛАЧИЛАР!** 17375 тонналик мажбуриятни баҳорги қурт боқиш ҳисобидан бажариш шарт. Бунинг учун пиллани вақтида териб олингиз, унинг ортиқча қуриб кетиши, сифати бузилишига йўл қўймангиз. Ғаналардаги энг кенжа қуртларнинг ҳам пилла ўрашига эришингиз.

⊙ САБЗАВОТКОР ВА СОҲИБКОР ЎРТОҚЛАР! Аҳоли сизлардан мўл-кўл ва сифатли маҳсулот кутмоқда. Етилган ҳосилни нобуд қилмай, ўз вақтида давлатга топширингиз ва меҳнаткашларга етказиб берингиз. Ўртаги экинларни яхши парвариш қилингиз. Кечки экинларни қулай агротехника муддатларида экиб олиш учун курашингиз.

ГДР ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ СССРДА БЎЛИШИГА ДОИР

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг таклифига биноан Германия Демократик Республикасининг партия-ҳукумат делегацияси 29-31 майда СССРда бўлди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва ҳукуматининг раҳбар арбоблари билан Германия Демократик Республикаси партия-ҳукумат делегацияси ўзаро учрашиб, музокаралар олиб боришди.

Эълон қилинган қўшма ахборотда бундай дейилади:

Музокараларда Совет томонидан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари М. А. Суслов, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари П. Н. Демичев, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев ва бошқалар.

Германия Демократик Республикаси томонидан Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси В. Ульбрихт, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ГДР Министрлар Советининг Раиси В. Штоф, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Э. Хонеккер, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари Г. Миттаг, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари А. Норден ва бошқалар қатнашдилар.

Ахборотда айтиладики, дўстлик, самимият ва ўзаро ҳурмат вазиятида ўтган музокаралар вақтида ҳар иккала мамлакат ўртасидаги қардошлик муносабатларини янада ривожлантиришга тааллуқли кўпгина масалалар муҳокама қилинди. Делегациялар Совет Иттифоқида ҳамда Германия Демократик Республикасида коммунистик ва социалистик қурилишнинг бориши тўғрисида, ички тараққиётнинг актуал проблемалари — ҳозирги вақтда ҳал этиш учун ўз партиялари ва халқлари бутун куч-эътиборини сарф қилаётган проблемалар тўғрисида бир-бирларига ахборот беришди.

Музокараларнинг қатнашчилари мамнуният билан шуни қайд қилдиларки, партия-ҳукумат делегацияларининг ўтган йил декабрь ойида Москвада олиб борилган музокараларида мустаҳкам ва ўзаро фойдали ҳамкорликни янада ривожлантириш юзасидан белгиланган тадбирлар кенг программаси муваффақиятли суратда амалга оширилмоқда. Томонлар иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлигининг янги формалари тўғрисида келишиб олишди.

Халқаро масалалар қараб чиқилган вақтда томонлар империалистларнинг кирдикорларини назарда тутиб, социализм ва тинчлик барча кучларининг хушёрлигини ошириш, уларнинг сафларини жипслаштириш, шунингдек империализмнинг социалистик мамлакатларга путур етказишга қаратилган уринишларига қарши муросасиз идеологик кураш олиб бориш жуда муҳим аҳамиятга эга эканлигини якдиллик билан таъкидладилар.

Ҳар иккала томон, дейилади яна ахборотда, империалистлар агрессиясини ғолибона даф қилиш учун бундан буён ҳам қардош Вьетнам Демократик Республикасига зарур бўлган ҳар қандай ёрдам ва мадад беришга қатъий қарор қилганликларини уқтириб ўтди.

Томонлар Европада тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш масалаларига алоҳида эътибор беришди. Германия Федератив Республикасининг урушдан кейинги даврда Европада вужудга келган тузум асосларига путур етказишга қаратилган ташқи сиёсий йўли Ғарбий Германия ички тараққиётининг ғоят хатарли тенденциялари билан маҳкам чирмашиб кетаётганлиги қайд қилинди. Бу тенденциялар эввало, Германия Федератив Республикасининг милитарлаштирилаётганлигида, шовинистик ва миллатчилик идеологияси авж олдирилаётганлигида ва янги нацист кучлар ўсиб бораётганлигида ўз ифодасини топмоқда.

Томонлар бундестагнинг фавқулодда қонунларни қабул қилганлиги Европа давлатларининг хавфсизлиги учун жиддий оқибатларни вужудга келтиражагини ва бу ҳол Германия Федератив Республикаси сиёсатининг агрессивлиги кучайиб бораётганлигини ва ГФР халқининг ҳаётий манфаатларига зид эканлигини кўрсатиб ўтиш[...] ўз бурчлари деб ҳисоблайд[...]лар.

Томонлар шуни қайд қилд[...]ларки, Потсдам битимини[...] тинчликни кўзда тутган демо[...]кратик принципларига сод[...] бўлган Совет Иттифоқи ва Ге[...]мания Демократик Республик[...]си Европа марказида янги фа[...]шизм ва агрессия ўчоғининг к[...]чайишига йўл қўймаслик учу[...] бошқа қардош мамлакатлар б[...]лан биргаликда қўлларида[...] келган ҳамма чораларни кўри[...]га қатъий бел боғлагандирлар.

Ҳар иккала томон ҳозирг[...] халқаро вазият шароитлари[...] социалистик мамлакатларни[...] хавфсизлигини таъминлаш ваз[...]фалари Варшава Шартнома[...] ташкилотини бутун чоралар б[...]лан мустаҳкамлашни талаб эт[...]ди, деб ҳисоблайди. Варшав[...] Шартномаси ташкилоти НАТ[...] ҳарбий блокида бирлашган им[...]периалистик кучларнинг соци[...]ализм мамлакатларига қарш[...] агрессив ниятлари ва қўпору[...]чилик ишларига йўл қўймайди[...]ган мустаҳкам ғовдир.

Ахборотда айтиладики, КПС[...] ва Германия Бирлашган Социа[...]листик партияси марксизм-л[...]енинизм ва пролетар интернаци[...]онализми негизида ҳар иккал[...] партия ўртасидаги мавжуд қар[...]дошлик алоқаларини, социали[...]стик ҳамдўстлик мамлакатлар[...] жаҳон коммунистик ва ишчила[...] ҳаракати жипслигини тинма[...] мустаҳкамлашга астойдил ин[...]тилмоқдалар.

ДЎСТОНА ВИЗИТ ТУГАДИ

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси Вальтер Ульбрихт бошчилигидаги ГДР партия-ҳукумат делегацияси 31 майда Москвадан ватанига жўнаб кетди.

Внуково аэродромида ГДР дел[...]гациясини А. Н. Косигин, К. [...] Мазуров, Н. В. Подгорний, Д. [...] Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Де[...]мичев, К. Ф. Катушев ва бошқ[...] расмий кишилар кузатиб қолди[...]лар.

МАТОНАТ БИЛАН

ФАРҒОНА. («Совет Ўзбекистони мухбири). Май ойининг охирги ўн кунлиги бутун Фарғона водийсида жуда серташвиш, пахтакорнинг кўзидан уйқусини қочириб юборган, унинг ғайратини синовга олган, табиий офат ва жасоратларга тўла кунлар бўлди. Бир томонда офтоб чиқиб, иссиқдан ўзингни қаёққа олишингни билмайсан. Худди шу вақтда бошқа бир райoннинг устида қора булут йиғилиб, челакдан қуйгандай ёмғир қуюб туради. Ярим соат ўтмай қора булут бошқа район устига кўчиб ўтади. Неча-неча гектар ерда ғўзани дўл уриб кетади. Ниҳоллар сув остида қолади.

22 май куни водий осмонига чиққан қора булут Бағдод, Риштон, Олтиариқ, Фарғона районлари устидан ўтиб, жуда кўп хўжаликларга қаттиқ зарар келтирди. Неча минг гектардаги барқ уриб турган ғўза ниҳолларини дўл юлиб кетди. Қатқалоқ пайдо бўлди. Деярли 22 дан 26 майгача Фарғона пахтакорлари дўл ва селдан тинчлик билмадилар. Бутун ишга яроқли кишилар далага кўчиб чиқди. Ариқлар, тўғонлар бошида туриб—дайди сувларни бошқариб, уларнинг йўлларини ўзгартириб турдилар. Қанча-қанча гектарларни дайди сел сувларидан сақлаб қолдилар. Лекин сел ва дўлдан зарар кўрмаган район қолмади. Айниқса Бағдод, Ленинград, Фарғона районларида офат катта бўлди. Область бўйича қарийб 100 минг гектардаги ғўзалар дўл ва селдан зарарланди. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда 30 минг гектарга яқин ерда қайта чигит экиш, қолган майдонларда оласига чигит ташлаб, қатқалоққа қарши курашиш керак эди. Фарғона пахтакорлари ёмғирдан зарарланган майдонларни яна бир кўздан кечириб чиқиб, қайта бузиб экиладиган майдонларни анча камайтирдилар. Омон қолган ниҳолларни иложи борича тиклаб олиб, оласига чигит ташлаб тўлдириш йўлини тутаётирлар. Кейинги 3-4 кун ичида областда 10 минг гектардан ортиқ ерда бузиб қайта чигит ташланди. Қолган бир неча минг гектарда ҳам бугун-эрта чигит экиш тугалланади. Область деҳқонлари оласига чигит ташлаш ва қатқалоқни тугатиш арафасида турибдилар.

Улар 3-4 кунлик оғирликни елкамизга олдик, табиий офат оқибатларини албатта енгамиз, дейишмоқда. Областда сел ва дўлдан жуда қаттиқ зарар кўрган қатор хўжаликларнинг ҳар бирида қўшни колхозлардан ёрдамга келган ўнлаб тракторлар ишламоқда. Бағдод, Фарғона, Охунбобоев ва бошқа районларда дўл ва селдан зарарланган майдонларда ғўзалар қўшимча парвариш қилиниб, культивация билан бир вақтда ўғитлаш яхши йўлга қўйиб юборилди.

Фарғона область партия комитети табиий офатдан зарар кўрган хўжаликларга ҳар томонлама ёрдам бериш, уларни зарур техника воситалари, минерал ўғитлар билан таъминлаш чораларини кўрмоқда. Селдан зарар кўрган деҳқон оилаларига эса моддий ёрдам кўрсатилмоқда. Фарғона пахтакорларининг руҳи тетик. Улар табиий офат оқибатларини матонат билан тугаллаётирлар. Фарғоналиклар бу йил ярим миллион тонналик хирмон уюшга ваъда беришган. Шу ваъда ўзгармайди.

М. МАНСУРОВ.

Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхози далаларида пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун кураш кун сайин қизғин тус олмоқда. Колхоз пахтакорлари ҳозир ғўза қатор ораларини культивация қилиш ва суғориш ишларини агротехника қоидаларига биноан тез суръатларда амалга ошираётирлар. Суратда: тракторчи Раҳмон Аҳмедов ғўзани культивация қилаётган пайт.

А. Абальян фотоси.

Ленинча иш услуби учун

ДАВЛАТ — ЎЗИМИЗ

Халқимиз «Давлат — ўзимиз» деб айтишга тўла ҳақлидир. Чунки давлатни бошқаришда халқ оммаси актив қатнашмоқда. Меҳнаткашларнинг оммавий ташкилоти бўлмиш Советлар давлатимизнинг сиёсий негизини ташкил этади, халқнинг иродаси ва манфаатини кўзлаган ҳолда иш кўради.

Коммунистик партия Советларнинг чинакам халқ ҳокимияти органлари сифатидаги роли ва фаолиятини кучайтиришга жуда катта эътибор бермоқда. КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советларининг ишини яхшилаш тўғрисида» ўтган йили қабул қилган қарори, шунингдек, СССР Олий Совети Президиумининг «Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советларининг асосий ҳуқуқлари ва бурчлари тўғрисида»ги 1968 йил 8 апрель Фармони хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда Советларнинг роли ва аҳамиятини янада юксак даражага кўтарди.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари халқ хўжалиги ва социал-маданий қурилиш вазифаларини амалга оширишда зўр ташкилотчилик ва ташаббус кўрсатаётирлар. Ўз фаолиятларида ленинча иш услубига оғишмай риоя қилиш ва демократик принципларни такомиллаштириш учун изчиллик билан курашаётирлар. Буни областимиз мисолида яққол кўриш мумкин.

Область Совети ва унинг ижроия комитети экономика ва маданиятни юксалтириш масалалари билан кун сайин, конкрет шуғулланмоқда. Маҳаллий Советлар ва уларнинг ижроия комитетларига 4994 депутат, 755 доимий комиссия катта ёрдам бераётир. Советларнинг сессиялари ва ижроия комитетларнинг мажлисларида етилган актуал масалаларни тўғри, оператив ҳал этиш, қарорлар ва тадбирларнинг аниқ бажарилишини таъминлаш ҳамиша диққат марказида тутилмоқда.

Область Совети сессияларида сайловчилар наказларининг бажарилиши, халқ хўжалиги планларининг бажарилиш якунлари, капитал қурилиш ва қишлоқ маданиятига оид масалалар чуқур, ишчанлик вазиятида муҳокама қилинди. Қабул этилган қарорларнинг ижроси кундалик назорат остига олинди.

Сессия қарорини бажариш юзасидан амалга оширилган тадбирлар натижасида область Совети депутатларига тушган 331 наказдан кўпчилиги бажарилди. Жумладан, сайловчиларнинг наказларига мувофиқ, Хива районининг колхозлари электрлаштирилди, Урганч — Чалиш автомобиль йўли қуриб битказилди, йўловчиларга транспорт хизмати кўрсатиш яхшиланди. Урганч қурилиш техникумининг студентлари учун ётоқхона барвақт қурилди.

Область Совети ижроия комитети фаолиятида доимий комиссияларнинг ёрдами муҳим ўрин тутмоқда. Улар ижроком мажлисларига масалалар тайёрлашда, партия ва ҳукумат қарорларини меҳнаткашларга тушунтиришда, оммани давлат планлари ва топшириқларини бажаришга сафарбар этишда актив қатнашмоқдалар.

Область Советининг транспорт ва алоқа бўйича доимий комиссияси (раиси ўртоқ Р. Ражабов) область территориясидаги темир йўл станциялари ишларининг аҳволини ўрганиб чиқди, темир йўл станциялари ишини янада яхшилаш, уларни ободонлаштириш юзасидан конкрет тадбирлар белгилаб, ўз таклифларини қараб чиқиш учун область ижроия комитетига тақдим этди. Область Советининг бюджет-молия доимий комиссияси ҳам (раиси ўртоқ М. Юсупов) маблағларнинг тўғри сарфланиши, область бюджетининг бажарилиши, молия интизомига риоя қилиниши масалалари билан мунтазам равишда шуғулланмоқда. Қишлоқ хўжалиги, саноат ва қурилиш бўйича доимий комиссиялар сессияда қўшимча докладлар билан чиқдилар.

Область ижроия комитети халқ хўжалигини ривожлантириш планининг 1968 йил I кварталда бажарилиш якунларини кенг, атрофлича муҳокама қилди. Саноат, транспорт, қурилиш ва қишлоқ хўжалиги соҳасидаги топшириқлар қандай бажарилаётганлиги ҳақида доклад ва ахборотлар тингланди, иқтисодий кўрсаткичлар чуқур таҳлил этилди, конкрет тадбирлар белгиланди.

Капитал қурилиш — халқ хўжалигининг муҳим соҳаси, зарбдор участкаси. Бу масала Советлар ва уларнинг депутатлари назорати остига олинди. Кейинги даврда область ижроия комитети қурилиш ишларининг боришини ой сайин якунлаб, ўртага қўйилган ҳар бир масалани оператив ҳал этмоқда.

Маҳаллий Советлар қишлоқ хўжалигини комплекс ривожлантириш, пахтачилик билан бир қаторда жамоат чорвачилигини юксалтириш, мева, сабзавот ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни кўпайтириш масалаларига жиддий эътибор бермоқдалар. Бу йил баҳорда янгидан 6000 гектар майдонга беда экилди. Пахта-беда алмашлаб экиш карталари ва схемалари тузилиб, бу муҳим агротехника тадбирини дадиллик билан кенг жорий этишга киришилди. Сабзавотчилик ва боғдорчилик бўйича махсус бригадалар, шоли етиштиришга ихтисослаштирилган икки совхоз, бир колхоз, беда ва ковун уруғи етиштирадиган колхоз ташкил этилди.

Шаҳар, район, қишлоқ ва посёлка Советларининг фаолиятини яхшилашда муайян ишлар амалга оширилди. Янгиариқ район ижроия комитети, Хива район ижроия комитетининг маъмурий комиссияси ишлари тўғрисида, Қўшкўпир район ижроия комитетининг кўнгилли жамоат ташкилотлари билан олиб бораётган иши ҳақида ҳисоботлар тингланди. Шунингдек, Сарапоян ва Журён қишлоқ Советларининг тажрибаси оммалаштирилди. Шовотқалъа қишлоқ Советининг иши область ижроия комитети муҳокамасига киритилди.

Кейинги даврда Совет органлари ташкилотчи, малакали ва уддабурон кадрлар билан мустаҳкамланди. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советлари раислари ҳамда секретарлари орасида КПСС аъзолари 116 киши, партиясиз 22 киши бўлиб, уларнинг анча қисми олий ва тугалланмаган олий маълумотга эгадир.

Жамоатчиликка, кенг халқ оммасига таяниб ишлаш — ленинча иш услубининг ажралмас қисми. Шу факт қувончлики, Советларда жамоатчилик асослари ривожланиб бормоқда. Шаҳар ва район ижроия комитетларида 28 штатсиз бўлим, 146 штатсиз ходим ишлаб турибди. Жамоатчилик асосларида ишлаётган 3120 ташкилот атрофига 50 мингдан ортиқ активлар уюшган. Пенсионерлар Советлари, маҳалла комитетлари, хотин-қизлар Советлари, ота-оналар комитетлари, халқ контролёрлари, ўртоқлик судлари ва бошқа жамоат ташкилотлари Советларнинг ишига яқин кўмакдош бўлмоқдалар. Аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш, савдо ва медицина хизмати, ободончилик ва тозаликни назорат қилиб боришда жамоат ташкилотларининг активлиги ва Совет органларига ёрдами тобора кучаймоқда.

В. И. Ленин омма билан алоқани мустаҳкамлаш, омманинг овозига қулоқ солиш, меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларига сезгирлик билан қараш зарурлигини кўп марта уқтирган эди. Доҳий кўрсатмаларига амал қилиб, Совет ташкилотлари меҳнаткашларни қабул қилишни уюштириш, шикоят ва аризаларни ҳал этиш ишларини бирмунча яхшиладилар. Қабул кунлари ва соатлари графигига қаттиқ риоя қилинмоқда, ҳақли талаблар ўз вақтида қондирилаётир.

Лекин, ариза ва шикоятларга бефарқ қараш фактлари баъзан учраб туради, шикоятларга ўз вақтида жавоб берилмайди. Қўшкўпир район ижроия комитети Е. Омонованинг аризасини бир неча ойгача қараб чиқмаган ва уни сарсон қилган. Гурлан район ижроия комитети С. Ҳасановнинг шикоятига уч ойдан кейин жавоб берган. Урганч шаҳар ижроия комитетида ҳам худди шундай фактлар рўй бермоқда. Бундай ҳолларга қатъий чек қўйиш лозим.

Ижроия комитетлар, уларга қарашли бошқарма ва бўлимлар ишидаги яна бир камчилик шуки, ижрони текшириш устидан контроллик ҳали ҳам бўш. Натижада қабул қилинган муҳим қарорлар, белгиланган тадбирлар ўз вақтида бажарилмайди, айрим вақтларда қоғозда қолиб кетади.

Социалистик мулкни кўз қорачиғидай сақлаш Совет қонунларига аниқ риоя қилинишини таъминлаш, қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузулишига қарши кескин курашиш, социалистик демократияни ва жамоатчилик асосларини тинмай ривожлантириш маҳаллий Советларнинг жонажон иши. Давлат ва халқ манфаати ҳам шуни тақозо қилади.

Қўлга киритилган ҳамма ютуқларда партия ташкилотлари, хўжалик органлари, бутун халқ билан бир қаторда, Совет ташкилотларининг ҳам ҳиссаси бор. Ҳеч шубҳа йўқки, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари областимиз олдидаги халқ хўжалиги ва социал-маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда ўз фахрли бурчларини шараф билан бажарадилар.

Р. ЭШЧОНОВ,
меҳнаткашлар депутатлари Хоразм область Совети ижроия комитетининг раиси.

ШАҲРИСАБЗ РАЙОН ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА

ОРОМГОҲЛАР

Райондаги Энгельс ва Ленин номли колхоз партия ташкилотлари дала шийпонларини меҳнаткашларнинг маданий дам оладиган жойига, оммавий-сиёсий ишларнинг ўчоғига айлантириш тадбирларини белгилаб чиққан эди. Ҳозир ҳар иккала хўжаликнинг барча дала шийпонлари мавсумбоп қилиб безатилган.

Энгельс ва Ленин номли хўжалик партия ташкилотлари бошлаган ташаббус кенг қулоч ёймоқда. Райондаги «Социализм», «Қизил юлдуз», «Партия XIX съезди», Куйбишев номли колхозларда ҳам дала шийпонларини колхозчининг иккинчи уйига айлантириш ҳаракати бошланиб кетди. Ҳозир райондаги 298 пахтачилик бригадасининг 231 тасида намунали типовой шийпонлар ишлаб турибди.

ТАШАББУС ИЗИДАН

«Совет Ўзбекистони» газетасида шаҳрисабзлик биринчи механизатор қиз Анзура Жўраеванинг фаолиятига доир мақола босилиб чиққан эди. Ҳозир Анзура Жўраева ишлаган «Правда» колхозида қалдирғоч механизатор қизга ёдгорлик ҳайкали ўрнатишга тайёргарлик бормоқда.

«Гулистон» ва «Партия XX съезди» колхозларининг қиз-жувонлари районда Жўраевачилар ҳаракатининг бошланишида ташаббускор бўлдилар. Бир неча қиз колхоз партия ташкилотига мурожаат қилиб, Анзура Жўраеванинг изидан бориб, механизаторликка ўқиш истагини билдирди. Қўшни қишлоқлардан ҳам техника сиридан воқиф бўлишни истовчилар кўпайиб қолди. Шундай қилиб, Чоршанба посёлкасида қисқа муддатли механизаторлик курси очилди. Курсда 56 қиз пахта терим машинасини бошқаришни ўрганмоқда. Уларнинг пухта билим олишлари учун барча шароитлар яратиб берилган.

Анзуранинг издошлари пахта терими бошлангунга қадар уни битириб чиқиб, пахтакорларнинг оғирини енгил қилишда ўз ҳиссаларини қўшадилар. Уларнинг ҳар бири пахта терими мавсумида «зангори кема» бункеридан 80-100 тоннадан «оқ олтин» тўкиш иштиёқида.

ЛЕНИН МУЗЕЙИ

Шаҳрисабздаги қишлоқ хўжалигини механизациялаш техникумида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан доҳийнинг таржимаи ҳоли ва фаолиятини ўрганиш кенг йўлга қўйилди. Студентлар ва ўқитувчилар Владимир Ильич Лениннинг жўшқин революцион фаолиятини ва унинг асарларини қунт билан ўрганмоқдалар. Техникумда лекция ва суҳбатлар, революция ва меҳнат ветеранлари билан учрашувлар ўтказилмоқда. Яқинда билим юртида В. И. Ленин музейи ташкил этилди.

П. ГАДОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Робияжон Раҳимова — Хивадаги Крупская номли гиламчилик фабрикасининг илғор ишчиларидан бири. У кундалик смена нормаларини сурункасига 130—140 процентдан бажармоқда. Шу кунларда Робияжон Раҳимова ва унинг дугоналари Алишер Навоийнинг 525 йиллик юбилейига қизғин тайёргарлик кўраётирлар. Суратда: Робияжон Раҳимова Алишер Навоийнинг суратини гиламга битиш билан машғул.

Р. Отажонов ва К. Алиев фотоси.

АНДИЖОН ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

АНДИЖОН, 31 май. (ЎзТАГ). Бугун Андижон область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум иштирокчилари социалистик мулкни муҳофаза қилиш учун курашни янада кучайтириш соҳасида партия ташкилотлари олдида турган вазифалар тўғрисида область партия комитетининг биринчи секретари Б. Раҳимовнинг докладини муҳокама қилдилар.

Область партия комитетининг пленуми муҳокама қилинган масала юзасидан тегишли қарор чиқарди.

ХАТЛАРИНГИЗГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

ҚАТОРДА НОРИНГ БЎЛСА...

Амударё район меҳнаткашларидан олинган хатга шундай сарлавҳа қўйилган эди. Хатда Амударё колхозлараро бўрдоқичилик базасининг директори Ю. Тангирбергенов ўз атрофига А. Тураев, С. Муротов каби ҳамтовоқларини йиғиб олиб, ғайриқонуний ишлар билан шуғулланаётгани кўрсатилган эди. Редакция хатни Қорақалпоғистон область партия комитетига юбориб, келтирилган фактларни текшириб кўришни, натижасини редакцияга маълум қилишни сўради. Олинган жавобда бундай дейилади:

Текширишда меҳнаткашларнинг хатида келтирилган фактлар тўла тасдиқланди. Базага қабул қилинган чорва молларини яхши боқтирмагани, ем-хашакнинг нормадан кўп сарфланишига йўл қўйгани, маҳсулот таннархини қимматлаштириб юборгани, хизмат мансабини суиистеъмол қилгани учун Ю. Тангирбергенов вазифасидан бўшатилди. Область партия комитетининг бюроси колхозлараро бўрдоқичилик базаларининг ишини яхшилашга қаратилган тадбирлар белгилади.

БАРАКАЛИ ИЖОД

Республикамиз жамоатчилиги медицина фанлари доктори, хизмат кўрсатган фан арбоби профессор Константин Герасимович Титов туғилган кунга 70 йил ва илмий-педагогик фаолиятига 50 йил тўлган кунни нишонламоқда. Ўз ишининг моҳир устаси бўлган К. Г. Титов бутун фаолиятини болалар соғлиғини муҳофаза қилишга бағишлади.

Бундан қарийб ярим аср муқаддам Ўзбекистонимизга келган Константин Герасимович ўлка медицинаси масалаларини қунт билан ўрганди. 1936 йилда кандидатлик, ўн йил кейин эса докторлик диссертациясини муваффақият билан ёқлади. 28 йилдирки, К. Г. Титов Тошкент Медицина институтида болалар касалликларини шифолаш кафедрасига раҳбарлик қилиб келмоқда.

Улуғ Ватан уруши йилларида республика ва Тошкент шаҳрининг бош педиатри сифатида дилбандларимиз саломатлигини қўриқлашда ўзининг ташкилотчилик қобилиятини тўла намоён қилди.

Урушдан кейинги йилларда профессор ўзининг бутун жўшқин фаолиятини юқори малакали кадрлар тайёрлаш ва ўлка патологиясининг актуал масалаларини ишлаб чиқишга бағишлади. Унинг бу соҳадаги илмий ишлари 70 дан ошиб кетди. Медицинага доир асарларида педиатрия ва гематологиянинг хилма-хил масалаларини ёритди. Айниқса, унинг оқ қон таначалари ҳақидаги илмий иши тахсинга лойиқ.

К. Г. Титов бошчилик қилаётган клиника болаларни даволашнинг янги методларини дадил қўлланиб, болалар ўртасида касалликдан ўлишни кескин камайтирди. У шогирдлар етиштиришда ҳам барчага намуна. Унинг раҳбарлигида уч киши докторлик, ўнлаб врачлар эса кандидатлик диссертацияси ёқлашди.

Ўртоқ Титов жамоат ишларида ҳам фаол қатнашиб келмоқда. У 1966 йилга қадар Тошкент шаҳридаги болалар врачлари илмий жамиятининг раиси бўлиб келди. Устозимизнинг кўксини Меҳнат Қизил Байроқ, «Ҳурмат Белгиси» орденлари безаб турибди. Республика Олий Совети Президиуми уни тўрт марта ўзининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлаган.

Ёши 70 га борганига қарамай, К. Г. Титов ҳали тетик. Ўттиз йилдан буён Тошкент, Янгийўл ва Чирчиқ шаҳарларидаги кўпчилик болалар шифохоналарининг консультанти сифатида минглаб фарзандларимизнинг умрига умр қўшмоқда. Баракали ижодингизга катта муваффақиятлар тилаймиз, севимли устоз!

А. МАҚСУДОВ,
Тошкент медицина институтининг ассистенти.

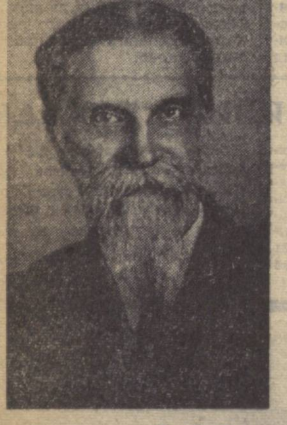

К. А. ТИМИРЯЗЕВ ТУҒИЛГАНИГА 125 ЙИЛ ТЎЛДИ

УЛУҒ ОЛИМ

Атоқли олим И. П. Павлов К. А. Тимирязевнинг 70 йиллиги нишонланганда шундай деган эди: «Клемент Аркадьевич ўзи меҳр қўйган ўсимликлари каби бутун умр бўйи ёруғликка интилди. Ақл-идрок ва олий ҳақиқатни ўзида мужассамлаштириб, ҳаётнинг машаққатли шароитларида ёруғликка ва билимга интилувчи ҳамда ҳарорат ва ҳақиқат излаган кўпгина авлодлар учун ёруғлик манбаи бўлиб келди».

К. А. Тимирязев 1843 йил 3 июнда туғилди. У 1861 йилда Петербург университетига киради. Бироқ намойишларда қатнашмайман деб полиция бошқармасига тилхат беришдан бош тортганлиги учун орадан бир йил ўтгач университетдан ҳайдалади. К. А. Тимирязев бу университетга кўнгилли равишда кириб, уни 1866 йилда имтиёзли диплом билан тамомлаб чиқади. 1875 йилда у «Ўсимликларнинг ёруғликни ўзлаштириши тўғрисида» деган темада докторлик диссертациясини муваффақиятли ёқлайди, орадан бир йил ўтгач, Москва университети ўсимликлар анатомияси ва физиологияси кафедрасига профессор қилиб сайланади.

Бизнинг мамлакатимизда ўсимликлар физиологияси фан сифатида ўтган асрнинг 60-йилларида, К. А. Тимирязев ҳали университетда ўқиб турган чоғида вужудга келди. Бу фан Ғарбда ярим асрдан кўпроқ вақтдан буён ривожланиб келар ва ана шу мамлакатларнинг физиологлари ўсимликларни илдизидан озиқлантириш соҳасида жуда муҳим фактларни аниқлашган эди. Бу мамлакатлар физиологларининг ишида ўсимликлар ҳаётий фаолиятининг ана шу асосий жараёни — фотосинтез масаласига ҳам катта ўрин берилган эди. К. А. Тимирязев фотосинтез соҳасидаги тадқиқотларни синчиклаб ўрганар экан, уларда принципиал экспериментал хатолар борлигини ва бу хатолар асоссиз хулосаларга олиб келганлигини пайқай билди. Ёруғликнинг кўзга ва ўсимликка таъсири бир хил, яъни биринчи ҳолатда ҳам, иккинчи ҳолатда ҳам сарғимтир нурлар энг ёруғ бўлганлиги учун кўпроқ таъсир кўрсатади, деб ҳисоблашар эди. Клемент Аркадьевич 1868 йилда бу хулосани мантиқсиз ва асоссиз деб ёзган эди. Лекин ана шундай хулосаларнинг асоссизлигини исботлаб бериш учун экспериментал материалга эга бўлиш зарур эди. Шунинг учун ҳам К. А. Тимирязев экспериментал материални излаб топди. У ўзи махсус мослаштирган турли асбоблардан фойдаланиб, сарғимтил эмас, балки асосан, кўпроқ энергияга эга бўлган қизил ранг зангори баргга сингиб, карбонад ангидриди ҳосил қилади ва сувни қандга айлантиради, деб исботлаб берган эди. К. А. Тимирязевнинг теран ва оригинал тажрибалари кўрсатганидек, ана шу жараёнда баргларнинг зангори пигменти хлорофил алоҳида роль ўйнайди. Эволюция жараёнида ўсимлик ҳосил қилган барглардаги ана шу бўёқ — хлорофил қизғимтил нурларни ўзига энг кўп сингдиришни таъминлайди, чунки зангори ранг ана шу нурларнинг энергиясини ўзига сингдиришни кучайтиради.

К. А. Тимирязев илмий деҳқончиликнинг асосий вазифаси — ўсимликларнинг талабларини ўрганиш ва ҳисобга олишдан, шу тариқа билиш орқали уларнинг ривожланишини оқилона бошқариш мумкинлигидан иборат деб таълим берди. Аммо ўсимликларнинг талабини қай тарика билиш мумкин? Клемент Аркадьевич шу саволга тамомила равшан жавоб берди: «Ҳар бир ўсимлик, ҳар бир тупроқ ва ўғит устида бевосита, аниқ, физиологик тажриба ўтказишгина бу масалаларни тўғри ҳал қилиб бера олади». У ана шу энг муҳим вазифаларни ҳал қилишда тажриба далаларининг нечоғли катта аҳамиятга эга эканлигини конкрет ва ҳақиқий фактлар билан кўрсатиб берди ва Россияда уларнинг жуда, жуда камлигидан афсусланди. К. А. Тимирязев агар Россияда тажриба станциялари кўпроқ бўлганида, «бизнинг деҳқонларимиз ҳар бир айрим ҳолда нима қилиш кераклигини билар ва буни ўсимликнинг ўзи унга кўрсатиб берган бўлар эди» деб ёзган эди. К. А. Тимирязевнинг орзуси бизнинг мамлакатимизда рўёбга чиқди. Совет ҳокимияти йилларида барпо этилган жуда кўп тажриба станциялари ва институтлари ҳозирги замон деҳқончилигини ривожлантиришнинг пойдевори бўлиб қолди.

К. А. Тимирязев ўсимликлар ҳаётий фаолиятининг умумий қонуниятларидан келиб чиқар экан, инсон ўсимликларнинг ўсиш ва ривожланиш жараёнларини илмий бошқаришга қодир бўлиб қолажагига ишонган эди. 1890- йилда К. А. Тимирязев бундай янги йўналиш йигирманчи асрнинг бўсоғасида кенг оқимга қўшилиб кетади деб ёзган эди. Бу башорат тез орада рўёбга чиқди, ҳозирги вақтда эса у практикага кенг жорий этилди. Ўсимликларнинг ўсиши ва ривожланиши жараёнларини жисмоний ва химиявий воситалар ёрдамида кучайтирмоқдалар ва тўхтатиб қўймоқдалар.

Қурғоқчилик проблемаси ҳам К. А. Тимирязев истеъдодидан четда қолмади. К. А. Тимирязев «Ўсимликларнинг қурғоқчиликка қарши кураши» деган ажойиб мақоласида ўсимликларнинг нам етишмаслигидан қуришини қандай қилиб камайтириш мумкинлигини кўрсатиб берди. К. А. Тимирязевнинг фикрича, тупроқда намлик тўплаш, бегона ўтларни йўқотиш, кўпроқ ўғит солиш, қурғоқчиликка бардош берадиган навлар яратиш ўсимликларнинг нам етишмаслигидан қуришини камайтиришнинг энг муҳим шартларидан биридир. К. А. Тимирязев далаларни сунъий суғоришни қурғоқчиликка қарши курашнинг энг ишончли воситаларидан бири деб ҳисоблади. Буюк олим фақат орзу қилиши мумкин бўлган нарсалар Улуғ Октябрь революциясидан кейингина рўёбга чиқди. В. И. Ленин К. А. Тимирязев ҳаётлик чоғидаёқ «Туркистонда суғориш ишларини ташкил этиш тўғрисида»ги декретга имзо чекди. Шу декрет билан Мирзачўлдаги 600 минг десятинага яқин ерларни суғориш учун ирригация қурилишларига 50 миллион сўм ажратиш кўзда тутилди. Ҳозирги вақтда Мирзачўл ва қақраб ётган бошқа ерлар гуллаб-яшнаб турган воҳаларга айланди.

Дарвинизмни пропаганда қилиш ва ривожлантиришда К. А. Тимирязевнинг роли ғоят катта бўлди. К. А. Тимирязев туфайлигина Ч. Дарвин таълимоти бизнинг мамлакатимизга танилди. У 1865 йилда, Петербург университетининг студенти бўлган чоғларидаёқ «Дарвин назариясининг қисқача очерки» асарини нашр эттирди. У ана шу асарида Дарвиннинг эволюция таълимотини оммалаштирибгина қолмай, шу билан бирга уни турли реакционерлардан ҳимоя ҳам қилди.

1877 йилда Ч. Дарвин билан учрашув К. А. Тимирязевнинг эволюцион таълимотнинг ҳаққонийлиги ва прогрессивлигига бўлган ишончини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамлади. К. А. Тимирязев «Дарвин олим намунаси сифатида» деган мавзуда лекция ўқиди, «Дарвинизм рад этилганми», «Антидарвинизмнинг ожизларча хуружи», «Витализм ва фан», «Дарвинизм ва ҳозирги замон фани», «Дарвинизмнинг 50 йиллик юбилейи» мақолаларини нашр эттирди. К. А. Тимирязев ўз нутқлари ва мақолаларида антидарвинистларнинг даъволари пуч эканлигини ва эволюцион таълимотнинг ғолибона ҳаракатини яққол кўрсатиб берди. У дарвинизмга бағишланган асарларида ирсият ва унинг ўзгарувчанлигини, яъни жуда камдан-кам ўрганилган проблемаларни тадқиқ қилишга алоҳида эътибор берди.

К. А. Тимирязев илмий билимларнинг ғоят моҳир пропагандисти эди. Унинг деҳқончилик ва ўсимликлар физиологияси тўғрисидаги, фан ва демократия, фан ва унинг атоқли арбоблари тарихи тўғрисидаги ноёб асарлари ва мақолаларини биологларгина эмас, балки химиклар ҳам, физиклар ҳам, тарихчилар ҳам, адабиётчилар ҳам ихлос билан ўқиб ўрганишди.

К. А. Тимирязев фаннинг ўзидагина революционер бўлиб қолмади. У ўзининг бутун умри давомида реакцияга қарши, жамиятдаги адолатсизликка қарши омонсиз кураш олиб борди. Клемент Аркадьевич студентлик чоғидаёқ итальян революционери Гарибальди тўғрисида ва Англиядаги ишчиларнинг оч-яланғочлиги тўғрисида мақолалар эълон қилди. К. А. Тимирязевни Петровский қишлоқ хўжалик академиясининг профессори бўлган чоғида — 1892 йилда академия составидан чиқаришди. 1911 йилда Клемент Аркадьевич профессорлар ва ўқитувчилардан иборат катта группага бошчилик қилиб, полиция режимига қарши норозилик билдириш юзасидан Москва университетини ташлаб кетди. 1917 йилда келибгина у ўзининг севикли университетига қайтди. Буюк олим самодержавиенинг ағдариб ташланишини қандай шод-хуррамлик билан кутиб олганлиги ўз-ўзидан равшан. К. А. Тимирязевнинг 1917 йилда дўсти А. М. Горькийга ёзган хати бу жиҳатдан алоҳида диққатга сазовордир.

Улуғ Октябрь революциясининг ғалабасида ва унинг шундан кейинги тантанали ривожланишида К. А. Тимирязев В. И. Лениннинг даҳосини ҳамиша ҳис қилиб турди. К. А. Тимирязев вафотидан сал илгарироқ Владимир Ильичга ва Коммунистик партияга бўлган оташин муҳаббатини яна бир марта изҳор қилди. У «Коммунизмни рўёбга чиқараётган большевиклар халқ бахти-саодати учун ишламоқдалар ва уни ана шу бахт-саодатга олиб келадилар, мен бунга ишонаман ва аминман. Владимир Ильичга унинг назариясида ва амалий ишда жаҳон масалаларини доҳиёна ҳал этаётганлигидан қойил эканлигимни айтиб қўйсангиз. Унинг замондоши ва у қилаётган шонли ишларнинг гувоҳи бўлишни ўзим учун бахт деб биламан. Мен унинг олдида бош эгаман ва буни ҳамма билишини истардим».

К. А. Тимирязев Улуғ Октябрь революцияси ғалаба қозонганидан кейин ўзининг бутун куч-ғайратини янги жамият қуриш ишига сарфлади. У маориф халқ комиссарлиги ишларида фаол қатнашди, уни Москва Советининг депутати қилиб сайладилар. 1920 йилнинг 20 апрелида Клемент Аркадьевичнинг қалби уришдан тўхтади.

Совет халқи улкан олим, курашчи ва ватанпарвар Клемент Аркадьевич Тимирязевнинг хотирасини юксак даражада эъзозлайди. Москва қишлоқ хўжалик академияси ва СССР Фанлар академияси ўсимликлар физиологияси институти унинг номи билан аталади. Фанлар академияси президиуми ҳар уч йилда бир марта ўсимликлар физиологияси ва умумий биология соҳасидаги энг яхши асарлар учун К. А. Тимирязев номли мукофотларни бериб туради. Мамлакатимизнинг энг йирик олимлари ҳар йили унинг туғилган кунида Тимирязевга бағишлаб лекциялар ўқийдилар. Академик А. И. Опарин Тимирязевга бағишланган «К. А. Тимирязевнинг эволюцион қарашлари ва ҳаётнинг келиб чиқиш проблемаси» деган темада доклад қилди.

К. А. Тимирязевнинг номи Ватанимиз фанининг олтин фондига ёзилган. Унинг номини фақат олимларгина эмас, шу билан бирга мамлакатимизнинг барча халқлари ҳам меҳр-муҳаббат билан тилга оладилар. У ўсимликлар физиологияси, деҳқончилик, Ч. Дарвин таълимотини ривожлантириш соҳасидаги ғоят катта асарлари, фанда ва жамиятдаги реакцияга муросасизлиги билан ҳамманинг меҳр-муҳаббати ва ҳурматига сазовор бўлди.

К. ОВЧАРОВ,
А. ИМОМАЛИЕВ,
биология фанлари докторлари.

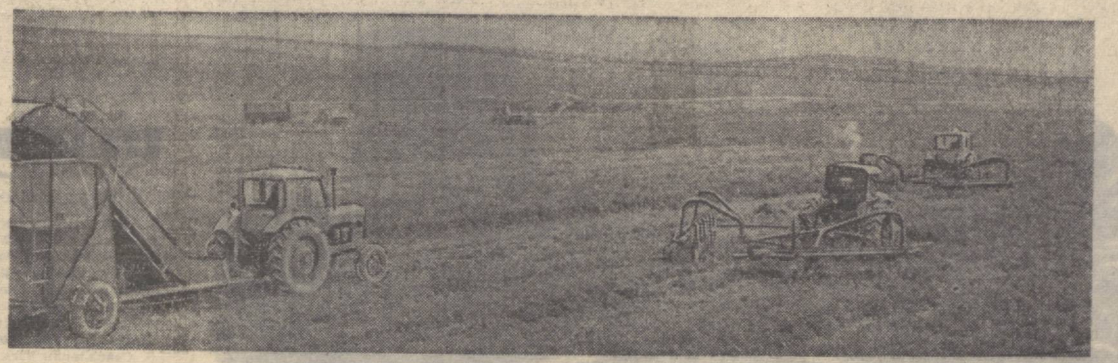

Самарқанддаги 1-«Ғаллаорол» совхозида чорва моллар учун мўл-кўл ем-хашак жамғариш мақсадида техникадан унумли фойдаланилмоқда. Совхоз механизаторлари беданинг биринчи ўримини 8—10 кун ичида тугаллаш учун астойдил курашмоқдалар. Суратда: ўрим пайти.

С. Безносов фотоси.

ЕМ-ХАШАК РЕЗЕРВЛАРИ

Жамоат чорвачилигини ривожлантириш ва маҳсулдорлигини оширишда республикамиз яйловлари ва пичанзорлари жуда катта роль ўйнайди. Қўйчилик ҳамда йилқичилик асосан табиий яйловлардан фойдаланиш ҳисобига ривожланмоқда. Бу яйловлар хилма-хил ширали ва витаминли ўт-ўланлар билан қопланган. Тоғли ярим саҳроларда ҳар гектар майдонда 4-6 центнергача ўт ўсади. Ёғингарчилик сероб бўлган йилларда ўт-ўланлар тағин ҳам кўп бўлади ва чорвачиликнинг мустаҳкам ем-хашак базасини яратиш учун катта имконият туғдиради.

Бу йил баҳор серёғин келди. Натижада яйловларда ўтлар яхши ўсди. Чорвадорларимиз табиатнинг ана шу саховатлилигидан оқилона фойдаланиб, кўп миқдорда ем-хашак жамғариш, молларни серўт яйловларда боқиб семиртириш имкониятига эга бўлдилар. Кўпгина колхоз ва совхозлар шу мавсумнинг ўзидаёқ икки-икки ярим йилга етадиган миқдорда дағал хашак жамғаришлари мумкин.

Бундан ташқари, ариқ ёқаларида, дарёларнинг қирғоқларида, булоқ бўйларида, тоғ этакларида ҳам ҳар қачонгидан мўл ўт ўсди. Бу, чорва моллар учун кўплаб ем-хашак жамғариш резервларидан биридир, албатта. Афсуски, республикамизнинг кўпгина чорвачилик хўжаликларида ана шу резерв ва имкониятлардан ҳамиша ҳам кўнгилдагидек фойдаланилаётгани йўқ.

Бепоён яйловларимизда ўт бахмалдек тўшалиб ётибди. Ҳозир айни ўт ўрадиган палла. Ҳамма гап ўтни қандай ўриш, қуритиш ва чорвачилик фермаларига ташиб ғарамлашда қолган. Афсуски, айрим хўжаликларда ўт ўриш кечикиб бошланди. Оқибат-натижада ўт-ўланлар ўзининг витаминли хусусиятларини йўқотиб қўйяпти.

Шунинг учун ҳам даладаги ўтни гуллаганга қадар ўриб олмоқ керак. Шундай қилинмаса у дағаллашиб кетади ва пичанини моллар иштаҳа билан емайди. Янги ўрилган ўтни сомонга қўшиб силослаганда жуда емишли бўлади. Баъзи мутахассислар ва хўжалик раҳбарлари ўт-ўланларда сув-шира кўп деган баҳонада рўкач қилиб, кўкатни сомонга аралаштириб, силос бостиришга аҳамият бермайдилар. Чорвачилик институти ходимлари томонидан ўтказилаётган тажрибалар шуни кўрсатмоқдаки, серсув-сершира ўсимликларни силослаш ва метобисульфит натрий билан консервлаш яхши натижа беради.

Бизнинг бу соҳадаги тадқиқотларимиз яхши самаралар беряпти. Биз лавлагининг баргларини янги ўриб олинган бедага қўшиб консервладик. Аралашма жуда сифатли бўлиб чиқди. Хўжаликлар ўтлардан силос бостирганда ана шу тажрибани қўлламоқлари керак. Бунинг учун бир тонна кўкпояга 4,5 килограмм метобисульфит қўшиш керак бўлади.

Институт ходимлари ҳар хил препаратлардан фойдаланиб, ўтни консервлаш борасида бир қанча тадқиқотлар олиб боришяпти. Баҳор фаслида силос бостириш имкониятига эга бўлмаган хўжаликлар табиий ўтлардан пичан талқони тайёрлашлари мумкин. Бундай талқон одатда соя салқин жойда қуритилган ўтлардан қилинади. Пичан ДКУ-М ёки АВМ-4 агрегатларида майдаланади. Бу витаминга бой талқон бўлиб, уни узоқ вақт сақлаш мумкин.

Тоғ этакларидаги пичан сенокосилкаларда, чалғи билан ўриб олинади. Ана шундай майдонлардаги ўт ҳосили гектар бошига қарийб 15 центнерни ташкил этади.

Бизнинг республикамизда беда қимматли витаминли-оқсилли озуқа ҳисобланади. Рационда унинг ўрнини босадиган бошқа бирор озуқа йўқ. Бедапоялар яхши ишланса, кўнгилдагидек парвариш қилинса ҳосилдорлик йил сайин ошиб боради. Бинобарин, ана шу тўйимли озуқа янада кўпаяди.

Маълумки, беда тупроқнинг унумдорлигини оширишга, ернинг азот билан бойишига имконият яратади ва ғўзанинг энг яхши йўлдоши ҳисобланади.

Яхши об-ҳаво шароитида беда 20 кун деганда ўримга келиб қолади. Тошкент области шароитида бедани гуллаганида эмас, шоналаган 10-15 проценти гуллаган пайтида ўриб олмоқ маъқул. Негаки бу ерда баҳор ва кузда ҳарорат паст, намгарчилик эса юқори бўлади. Беда ер сатҳидан 2-3 сантиметр юқорироқ ўрилади. Шундай қилинганида нобудгарчилик камаяди ва келгуси ўрим учун беда поялари яхши ўсади.

Агар беда белгиланган муддатдан олдин ўриб олинса, кўк пояси камайиб кетади. Беда соя жойларда қуритилиши зарур. Мабодо, офтобда қуритилса, сервитамин, тўйимли барглари тўкилиб кетади. Чорвадорларимиз эндиликда ем-хашак тайёрлаганларида, даставвал, унинг сифатига жиддий эътибор беришлари лозим.

Колхоз ва совхозларда кўплаб сомон жамғариш — чорвачиликнинг ем-хашак базасини мустаҳкамлашда энг муҳим манбалардан биридир. Самарқанд области лалми экин экишда республикамизда катта ўрин эгаллайди. Адирларда бегона ўтлар ҳайдаб ташланиб, экин экилмоқда. Колхоз ва совхозларнинг лалмикор ерларида жуда кенг майдонларга дон экилади. Шу туфайли арпа ва буғдойдан кўплаб сомон йиғиштириб олинади. Бу ҳам чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлашда катта резервлардан бири ҳисобланади.

Сомоннинг тўйимлилик хусусияти экинларнинг турига боғлиқдир. Арпа сомони тўйимли бўлиб, ўз таркибида буғдойникига қараганда кўпроқ ҳазм қилувчи протеинга эга.

Кейинги йилларда ғаллани ўриб олиш билан бирга, уни янчиб сомонини ажратадиган янги техника вужудга келди. Бу техникадан айниқса Самарқанд областининг хўжаликларида кенг фойдаланилмоқда. Янчилган дон сомони ғилдиракли тракторларга тиркаладиган тележкаларда чорвачилик фермаларига ташиб берилади.

Чорвадорларимиз озуқа базаси яратишда жуда катта резервларга эга эканлиги кўриниб турибди. Ана шу резервлардан ишнинг кўзини билиб фойдаланилса, бу йилги шароитда жуда кўп ем-хашак жамғариб олиш турган гап.

Ф. АБДУЛЛАЕВ,
И. МАССИНО,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидатлари.

Нукусдаги қишлоқ хўжалик техникумининг ўқувчилари дарсда олган билимларини амалда муваффақиятли равишда қўлламоқдалар. Ушбу суратда тасвирланган Аноргул Ойимирзаева техникумнинг 3-курсида ўқийди. Ҳозир у қишлоқ хўжалик машиналарини бемалол бошқаради.

Р. ОТАЖОНОВ ва К. АЛИЕВ фотоси.

СЎНМАС У КУНЛАР ШУҲРАТИ

ДАВР ОБИДАЛАРИ

ТУҒ

Хоразм тарих — революция музейига кирсангиз, дастлаб Инқилоб туғига, Шўролар Жумҳуриятининг байроғига кўзингиз тушади. Байроқ бурчакларига Ҳуррият, Адолат, Қардошлик, Тинчлик сўзлари нақш этилган. Унда: «Яшасин бечора халқ ҳокимияти! Битсин мустабид золим бойлар!» деган хитоб ҳам битилган.

Хоразм меҳнат аҳли шу жанговар байроқни кўтариб хонлик тузумига қарши курашга отланди.

Инқилоб арафасида Хиванинг сўнгги хони Саидабдулла ҳокимиятдан воз кечганлиги ҳақида манифестга имзо чекди. Мана, ундаги баъзи жумлалар. «Биз, Саидабдуллахон, Хива мамлакатининг хони, Русия Жумҳуриятининг қуввати билан Жунаид Қалтабоннинг зулми, жабридан халос бўлганлигига муборакбодлик изҳор қилиб эълон қиламанким, мундин буён Хива тупроғиндаги халойиқлар доимо фароғат ва осойиш бўлмоғи учун... Хива зарурат тартибларини халойиққа тақдим қилмоғимни ўзимга лозим кўрдим».

Бу — бўрон олдидаги титроқ, Инқилоб наърасидан чўчиш, ҳалокатни эътироф қилиш эди.

Инқилобчилар хон саройини штурм қилдилар. Сарой олдида Қизил Байроқ ҳилпиради.

Бугун шу муқаддас туғ музейда эъзозлаб сақланяпти. Келгуси авлодга инқилоб кунларидан ноёб обида у.

Революция ветеранларидан бир гуруҳи — барҳаёт замондошларимиздир. Оловли йилларда янги тузум учун курашган Аҳмад Маҳмудов, Ҳаким Ёқубов, Жуманиёз Калантаров, Исмоил Ваисов, Жуманиёз Эшмуҳаммедов, Телубой Элубоев, Шермат Жолматов каби муътабар отахонлар билан фахрлансак арзийди. Музейда сақланаётган алвонранг туғни инқилоб тонгида улар юксак кўтариб олға борган эдилар. Ана шу азиз одамларга таъзим.

САРЧАШМА

Аму ҳайқириб оқса ҳам Хоразм тупроғи асрлар бўйи ташна эди. 1904 йил январь ойидаги тошқин натижасида эса 2432 ҳовли бузилган, кишилар ҳалок бўлган, мол-мулкидан ажралган. Шу йили 15 минг таноб ердаги экин қуриб қолган. Лекин Хива хони офатдан зарар кўрганларга ҳеч қандай моддий ёрдам кўрсатмади. Бундай фалокатлар ўтмишда тез-тез юз бериб турарди.

Ўлкада янги тузум ўрнатилгач, деҳқончиликни ривожлантириш, бунинг учун суғориш ишларини кенг миқёсда амалга ошириш муҳим ҳаётий вазифа қилиб қўйилди.

Колхоз тузилганидан кейин суғориш тармоқларини барпо этиш айниқса авж олиб кетди. Тошсоқа канали — воҳанинг сарчашмаси, инқилобдан сўнг Хоразмда қурилган энг йирик ирригация иншоотидир. Бу гигант қурилиш озод халқ нақадар буюк ишларга қодир эканлигини ёрқин намойиш қилди.

Тошсоқа канали йилдан-йилга кенгайиб, республикалараро магистрал суғориш тармоғига айланди. Шу тўнғич иншоотдан сўнг областда Полвон — Ғозовот, Полвон — Шовот, Гурлан — Қилич, Ниёзбой ва бошқа кўпгина янги каналлар, коллекторлар қазилди. Эндиликда Туямўйин сув омбори барпо этилмоқда.

Тошсоқа канали, Туямўйин сув омбори ва бошқа талайгина иншоотлар ҳам замондошларимиздан келажакка обида бўлиб қолади.

Сарчашма бунёдкорларининг номлари ҳам тарихга битилади. Ариқларнинг шарқираб оқиши, тўлқинларнинг мавжи боқийлик тимсолидир.

КАМАР

Хоразмдир узоқ округ,
Келмоқ қийин, темир йўл йўқ,
Келишингиз жуда шодлик,
Хўш келдингиз, Хоразмга.

Бу мисраларни хоразмлик машҳур санъаткор Сафо Муғаний 1929 йилда Ўзбекистон оқсоқоли Йўлдош Охунбобоевга бағишлаб ёзди. Ҳа, ўша вақтда Хоразмга темир йўл келиб етмаган эди.

Орадан бир неча йил ўтди. Воҳанинг белига пўлат камар боғланди. Асрлар давомида йироқ ва чекка ўлка ҳисобланган Хоразм темир йўл воситасида бепоён Ватанимиздаги эл-юртлар билан туташди. Темир йўл қурилиши уч қўшни, қон-қардош халқ — ўзбеклар, туркманлар ва қорақалпоқлар ҳаётида буюк тарихий воқеа бўлди. Экономика ва маданиятнинг барқ уриб юксалишидан янги босқич очиб берди.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

НОЁБ ЎСИМЛИКЛАРНИ САҚЛАБ ҚОЛАЙЛИК, КЎПАЙТИРАЙЛИК

ЛОЛА ДАРАХТИ ҚАНИ?

Кўҳна Тошкент ўзининг ажойиб ёдгорликлари билан бир қаторда кишиларни ҳайратда қолдирарли ноёб ўсимликлари билан ҳам машҳур. Шаҳримизда Иттифоқимиздаги бармоқ билан санарли нодир ўсимликларнинг анчагина турлари мавжуд. Лола дарахти, магнолия, гинко, жилон жийда, шотут, сада қайрағоч, чинор, мурч, иудин дарахти, сумах, липа, шамшод, соур, қайин, мах, гимнокладус, софора, аморфа, вистария, совун дарахти, корнус каби дарахт ва буталар шулар жумласидандир.

Лола дарахтини Тошкентга ким, қачон ва қаердан олиб келиб ўтқазгани бизга унчалик аниқ эмас. Лекин 79-80 ёшлар атрофидаги икки туп лола дарахти Карл Маркс кўчасининг «Ёш гвардия» остановкаси яқинида ўсганлигини кўпчилик билса керак. Афсуски бу ноёб ўсимлик энди шаҳримизда йўқ. Аниқланишича, уни «Главташкентстрой»га қарашли қурувчилар илдизи билан бутунлай қўпориб ташлашибди.

Айрим илмий манбаларда Тошкентда магнолиянинг тўрт тури бор эди дейилади. Лекин бизга ҳозир унинг Инженер кўчаси, 16-уй ҳовлисида ўсаётган икки тури маълум, холос.

Магнолия ўсган ҳовли шаҳримиздаги олий ўқув юртларининг биология факультетларида ва қишлоқ хўжалик институтида ҳамда техникумларда билим олаётган студентларнинг асосий зиёратгоҳига айланган. Бугина эмас, уни республикамизнинг ва ҳатто Иттифоқимизнинг турли манзилларидан келадиган сайёҳлар, меҳмонлар ва ўсимлик хомийлари завқ билан томоша қиладилар.

Магнолия ўсиб турган ҳовлидаги кишилар, жумладан, республика аҳамиятига эга пенсионер, агроном Григорий Петрович Попов билан қилган суҳбатимиз натижасида шу нарса маълум бўлдики, бу нодир ўсимликни бундан 70-80 йил муқаддам кўз врачи Александр Никонорович Данилов эктирган экан. Ўсимликларни бу ерга яшикларга тупроғи билан жойланган ҳолда вагонларда келтиришган экан. Улар тўрт туп бўлиб, иккитаси ёшроқ, иккитаси эса каттароқ бўлган. А. Н. Данилов ҳовлидан кетгандан сўнг магнолиялар эътибордан четда қола бошлаган. Шу сабабли икки туп ёш ниҳол тагига мағзава тўкиш туфайли нобуд бўлган.

Мазкур магнолияларни оммалаштириш борасида анча уринишлар бўлди. Ўзбекистон Фанлар академияси Ботаника боғи ҳамда академик Р. Р. Шредер номидаги мевачилик, узумчилик ва виночилик илмий-текшириш институти олимлари магнолиянинг уруғидан, бачкисидан ва қаламчасидан кўпайтириш бўйича илмий-тадқиқот ишлари олиб бордилар, лекин кутилган натижа чиқмади.

Бу икки ўсимлик шу кечаю-кундузда қаровсиз ётибди. Ўсимлик ғунчалаган пайтдан бошлаб то кеч кузгача ким кўринган шохини синдириб кетаверади. Қизғиш-бинафша гулли магнолиянинг тагига жуда яқин ўрнатилган водопровод суви эса доимо кўлоб бўлиб туради. Шубҳасиз, бу сувда кир ва бошқа нарсалар ювилади. Шу сабабли ўсимликнинг асосий танаси юқори қисмидан пастга қараб қурий бошлаган. Оқ гулли туп эса бошқа дарахтлар орасида сиқилиб қолган.

Шуни айтиб ўтиш керакки, магнолия ўсиб турган жой бузилиш арафасида турибди. Агар шаҳар советни, табиатни муҳофаза қилиш ва ва шаҳарни кўкаламзорлаштириш маҳкамалари азим Тошкентимизнинг нодир ўсимлиги бўлган магнолиянини сақлаб қолишга жиддий эътибор бермасалар, у ҳолда биз лола дарахти сингари яна бир қимматли ёдгорлик дарахтдан маҳрум бўламиз. Бизнинг фикримизча, магнолияни муҳофаза қилишнинг бирдан-бир тўғри йўли уни шу ернинг ўзида назорат остида сақлаб қолишдир. Уни бошқа ерга олиб ўтқазиш беҳуда уриниш бўлади. Магнолия ўсаётган ҳовлида яна қизил лешчина (беш туп) ва бошқа ноёб ўсимликлар бор, шунинг учун бу ер кичик парк шаклидаги ёдгорлик жойига айлантирилса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Агар шаҳримизда ўсиб турган магнолия каби бебаҳо ўсимликлар рўйхатга олиниб, унга зарар етказишга қатъий чек қўйилса, у ҳолда шаҳримизнинг кўрки янада ошган бўлур эди.

Ў. ПРАТОВ,
Р. ҚОЗОҚБОЕВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ботаника институтининг илмий ходимлари.

Саёҳатнома

УЙҒУН,
Назир САФАРОВ.

Негадир, жийда, кўксултон, тоғ олича, ўрик, беҳи, дўлана, писта, бодом, ёнғоқ ва шунга ўхшаш ҳар жиҳатдан керак, шифобахш меваларга деярли эътибор йўқ. Баъзи нов мевалар қирқилиб, йўқолиб кетмоқда. Кўп қишлоқларда, тоғлик ерларда жуда кўп шотутлар, марварид тутлар бўларди. Йўғон чўзилиб, ингичка узилган бурунги замонларда қишни ярим оч ўтказиб баҳорга чиққан палламизда оталаримизнинг, мана тут ранг олди, болаларим, энди очдан ўлмаймиз — деган гапларини ўз қулоғимиз билан эшитганмиз. Тут баҳорнинг биринчи меваси ва шифобахш дориси. Афсуски, шотут мутлақо йўқолиб кетди, марварид тут бўлса ҳар баҳорда кесилавериб, ниҳоят баъзи ерларда якка-дукка танаси қолди. Бунга ортиқ чидаш мумкин эмас. Бу меваларнинг турини кўпайтириш, борларини парвариш қилиш керак. Агар яхши қаралса сув чиқмайдиган адирларда, ёнбағирларда, тепаликларда ҳам ўсиши ва яхши ҳосил бериши мумкин.

Қайси бир ўзбек дастурхон ёзганда писта, бодом, жийда, ўрик қўймайди? Писта, бодом чақишга ўч одамлар уни кўпайтириш ва ўстиришни ҳам ўйлашлари керак. Шу жиҳатдан ҳурматли Жўра полвоннинг ўғли, ўн беш йилдан бери колхозга раис бўлиб келаётган, тиниб-тинчимайдиган, серғайрат, боҳиммат, ширин сўз билан катта-кичикни ишга сола биладиган, кеча-кундуз колхоз хўжалигини яна ҳам кўтариб, адирларни ўзлаштиришни ўйлайдиган Холматжон Жўраевнинг қилаётган ишлари ҳаммага ибрат бўларлидир. Холматжон ва унинг сафдошлари қанчадан-қанча янги ерларни ўзлаштириш, қанчадан-қанча адирларга насос билан сув чиқариб пахтазор, мевазор, узумзорга айлантириш билан чекланмасдан, така зўрға юрадиган тоғ қияларига ҳам сув чиқазиб писта, бодом, жийда, ёнғоқ экмоқчи.

БЎЙСУНГАН АДИРЛАР

Пахтани халқимиз «Оқ олтин» деб бекор айтмаган. Пахта ўзбек халқининг асосий бойлиги, ободончилиги, фаровонлиги, рисқ-рўзи асосан пахтадан. Давлатимиз пахта ҳосилини йилдан-йилга ошириб бориши ҳам шу важдан. Бултур ваъдамиз тўрт миллион тонна бўлган бўлса, бу йилги ваъдамиз тўрт миллион бир юз минг тонна. Бу планни бир жиҳатдан пахта ҳосилини ошириш йўли билан бажарсак, бир жиҳатдан пахта майдонини кенгайтириш йўли билан бажарамиз. Ҳали атрофида қуруқ-текис ерлари мўл бўлган областлар (чунончи Сирдарё, Қарши) учун бу бирқадар енгил бўлсада, Андижонга ўхшаган, атрофи тоғ-адирлар билан ўраб олинган областлар учун хийла мушкул иш. Аммо кўпга келган тўй деганларидек, ҳамма область пахта майдонини кенгайтираётганда, Андижонликлар қараб ўтиролмайди. Шунинг учун андижонликлар адирларга ҳужум бошлаганлар, пахта майдонлари, насос билан сув чиқарилиб, ўзлаштирилаётган адирлар ҳисобига кенгайтирилмоқда. Бу иш нақадар оғир ва мардонавор — фидокорона меҳнат талаб қилишини айтиб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

(Боши газетанинг 29 май сонида).

Мисол учун суғориш масаласини олайлик. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Иброҳим Бакиров раислик қилаётган машҳур «Ленинград» колхозининг адир бошидаги, Ленин орденли Юнус Ашуров бригадасида бўлдик. Улар ҳали текис униб чиқмаган ғўзаларга чигит суви бермоқда эдилар. Аллақаёқлардан чим олиб келиб, адирга елкаларида кўтариб чиқиб, эгат бошларига босмоқдалар. Бусиз сув эгатларни ювиб уриб кетади. Чунки ер ниҳоятда нишоб, ёнбағир.

— Мана кўриб турибсизлар, бу нишоб жойларни суғориш жуда қийин. Бир нафас ҳам сувдан кўз узиб бўлмайди. Доим ҳозир-нозир бўлиб, эгатларни кезиб туруш керак. Сувни ниҳоятда оз миқдорда, қиз сочидек ингичка қўйиб-тараб, намлаб, мириқтириб суғорамиз. Ғафлатда қолдингизми, сув ғўза-пўзаси билан ювиб оқизиб кетади. Мана, дўстларим Ортиқмирзо Рўзиев, Иброҳим Қозоқов, Муҳаммаджон Ҳайдаровлар билан икки кеча-кундуздан бери шу ердан қўзғолганимиз йўқ.

— Кошки шу билан қутулсак, — деди ҳазиломуз сувчилардан бири. Текис майдонларда ғўза уч сув ичса, бу ерларда етти-саккиз марта суғоришга тўғри келади.

— Ҳосилни ҳам қўл билан теришга тўғри келади. Чунки бу ерларда машина юролмайди, — деб изоҳ берди яна бир сувчи.

— Қойилмисизлар, адир қаҳрамонлари ишига, ўртоқ ёзувчилар? — деди Андижон райкомининг биринчи секретари Жўра Бадалович Бадалов.

— Қойил ҳам гапми, ҳақиқий қаҳрамонлар шулар. Одамотадан бери сув чиқмаган агар техника, электр қуввати, насос бўлмаса чиқиши ҳам мумкин бўлмаган, нийик ўйнайдиган чўққиларни забт этиб обод қилаётган шу азамат йигитларга балли. Минг раҳмат — деймиз.

— Техника шубҳасиз колхозчига қанот, мушкулини осон қилади, аммо шу техникани бошқарадиган, техникани эгаллаган, ўз райига сола билган азаматлар бўлмаса, тилсиз техника нима ҳам қила олар эди, — деди Жўра Бадалович.

Бу адирларга сув икки, уч насос билан чиқади. Биринчи насос, сувни маълум юқориликка кўтариб, ариққа қуяди. Иккинчи насос у ариғдан олиб яна юқоридаги иккинчи ариққа чиқариб беради учинчи насос эса сувни яна баланд кўтариб, учинчи ариққа — осмони фалакка чиқариб беради.

Бу фақат бир ерда бўлаётган мўъжиза эмас. Биз бундай мўъжизаларни Асакадаги «Правда Востока» колхозининг адирларида ҳам, «Бобир» Карл Маркс номли колхозининг адирларида ҳам кўрдик. Жуда кўп колхозчилар, мўйсафидлар, бригадирлар, колхоз раҳбарлари, Совет ва партия ходимлари билан суҳбатда бўлдик. Сўз колхознинг истиқболи, ривожи, ҳал қилиниши зарур бўлган ишлар, янги сув омборлари, каналлар ҳақида, маданият, мактаб янги уй-жойлар, боғча ва яслилар тўғрисида борди. Суҳбат орасида одамлар:

— Мана кўриб турибсизлар, халқимиз жуда астойдил меҳнат қилаётибди. Ҳар қандай яхши ишга тайёр партия ва ҳукуматимизнинг пахтакорларимизга кўрсатаётган ёрдами, ғамхўрлиги катта. Олимларимиз, фан техникамиз оғир ишимизни енгиллатишда кўп хизмат қилмоқдалар. Лекин ҳали ҳал қилиниши керак бўлган баъзи муҳим масалалар ҳам йўқ эмас.

ТАГИДА «ҚОРА ОЛТИН», УСТИДА «ОҚ ОЛТИН»

Келинни келганда кўр, сепини ёйганда кўр дегандек, Холматжон ҳам бутун бойлиги, иншоотларини — «Сепини» кўрсатишга шошиларди. Ҳа, жуда кўп жойни кўрсатди: Ўзлаштирилган ерларни, янги пахтазорлар, янги узумзорлар, янги боғлар ва бундан кейин ўзлаштирмоқчи бўлган жойларни ҳам бирма-бир кўрсатди. Қир ошдик, сойга тушдик, ёнбағирларга кўтарилдик, ҳайбатли қоялар ёнидан ўтдик, тиниқ булоқлар ёнида, зумрад майсада ўтириб овқатландик. Янги қурилаётган пионер лагерлари, дам олиш уйлари ёнидан ўтдик. У ҳам биссотини эринмай кўрсатаверди, биз ҳам серикмай кўравердик. Чунки эшитгандан кўрган афзал, дейишади оталар. Ҳа, кўрган ерларимиз бири биридан соз, бири-биридан сўлим, ҳайратомуз эди. Фарғона водийсининг жаннат мисол гўзал эканига яна бир бор қаноат ҳосил қилдик. Ҳа, сайилгоҳ, истироҳат қилишга боп, ўзлаштириб боғ-роғ қиладиган ерлар ҳали кўп экан.

— Меҳмонлар! Чарчатиб, зериктириб қўймадиммми? — деб сўради Холматжон биздан.

— Йўқ, эй, бу жойларни умримизда биринчи бор кўряпмиз, нега зерикар эканмиз. Бундақанги хушҳаво, хуш манзара жойлар одам кучига куч, ғайратига ғайрат қўшар экан. Чарчаганимиз йўқ, — деб жавоб қилдик биз.

— Ундай бўлса яна бир ажойиб жой қолди, — ўшани кўрсатиб сўнг дам олсак, — деди кулиб раис. «Волга»лар билан тўрт колхоз еридан ўтиб «Бўстон» нефть кони томон йўл олдик. Ҳисобсиз нефть вишкалари ишлаб турган адирга келдик. Кўз олдимизда ажойиб бир манзара намоён бўлди. Вишкалар оралиғидаги сайхон ерларда ҳам боғ-роғлар барпо қилинибди. Узумзорлар яшнаб ётибди, олмазорлар қад кўтарибди. Ғўзалар чиқа бошлабди. Биз бу манзарадан ҳайратда эдик. Холматжон изоҳ берди:

— Ҳалиги, тагидан «қора олтин», устидан «оқ олтин» олинади деган ерим шу. Бу адирлар ҳақиқий хазина. Тагк тўла нефть, газ. Биз, устида бўш ётган бўз-қирларни сўраб олиб обод қилдик. Хазинага-хазина қўшдик, насос билан сув чиқаздик. Икки юз гектар ернинг бир юз қирқ гектари пахтазор, қолгани эса боғ-роғ. Ўттиз центнерга етказиб пахта оляпмиз. Ер тоза, вилт касалидан холи. Бу ҳали хамир учидан патир, ҳавсала қилинса, ҳали ўзлаштириладиган жой кўп, минг гектарга етказиб ўзлаштирилса бўлади.

— Сизларку тўрт колхоз ошиб келиб бу ерни обод қилибсизлар, яқин атрофда колхоз йўқми? — сўрадик биз.

— Эй, буни китоби узун. 1959 йилда суғорилиши мумкин бўлган бир қарич ер ҳам бекор қолмасин деган мазмунда қарор чиққан эди. Шунда районимизда катта мажлис чақирилиб, шу масала ўртага ташланди. Гап айланиб шу ерларни ўзлаштиришга келганда, ери бу адирларга туташ бўлган колхоз раҳбарлари, «Бу иш жуда оғир, «кўтаролмаймиз» деб унашмади. Шунда, мен, қаҳрамонлик кўрсатиб, — бизга бера қолинглар, обод қиламиз, деб юборибман. Мажлисдагиларнинг кўпи бунга ишонишмади, Хўжа кўрсинга деб ўйлашди. Кейинроқ ўйлаб, ўзим ҳам хийла ваҳимага тушдим. Борди-ю, эплай олмасак эл аро кулги бўлмаймизми? — деб қўрқдим ҳам. Аммо айтилган гап отилган ўқ. Кўпчилик олдида берилган ваъдадан қайтиш номардлик. Арслон изидан, йигит сўзидан қайтмас дедим-у, колхозга бориб мажлисга солдим. Баъзи колхозчилар: — Ўзимизда иш камми? У биёбонга, адир қирларга қандай қилиб сув олиб чиқасиз, қия жойларга қай йўсинда пахта экиб бўлади, бемаслаҳат иш қилибсиз, раис! — деб хафа бўлишдилар. Бундай қарасам вазият хийла оғир. Партком ҳам улар томонида кўринади. Тортишув зўрайиб кетди. Шунга қарамасдан талабгорларни олиб адирга ўзим чиқдим. Ҳақиқатан ҳам бошда ниҳоятда қийналдик, насос билан чиқарган сувимиз, нишоб жойдаги ариқларни уриб кетаверди. Шунда отам яна ёрдамга келдилар:

— Ўғлим, уч минг метр қора қоғоз топ! Ариғ бўйлаб ётқиз, ёнидан қатор қилиб тол эк. Шунда лойқа олиб, ариғ мустаҳкамланади, Сув равон оқади, деб маслаҳат бердилар.

Шундай қилдик. Мана ўша ариқ, ўша экилган толлар. Булар фақат ариқ лабинигина маҳкамламасдан, балки, узумзор, қурт сукичакларига поя ҳам беряпти. Шу толлардан ўн беш минг сўмлик поя олдик.

Сўнг, раис бизни баҳаво, кўкраклик жойга тушган, шинам дала шийпонига таклиф қилди. Борсак, гилам тўшалган шийпонда кўр тўкишиб, мана шу ерларни обод қилган, колхозни тузишда Жўра полвон билан ҳамкор бўлган, бир гала мўйсафидлар ўтиришибди. Чоллар бизни янги пиширилган сумалак билан меҳмон қилишди. Бу пенсионер оталарнинг ишдан кетгиси йўқ.

(Давоми бор).

Бизнинг ахборот

КОЛХОЗ ДАМ ОЛИШ УЙИ

Шаҳрисабз районидаги «Ленинград» колхозининг правлениеси қўшни Фрунзе номли колхоз правлениеси билан ҳамкорликда «Ленинград» колхози территориясида колхозлараро дам олиш уйи ташкил этди. Колхоз қишлоғининг баҳаво, сўлим жойида ташкил этилган бу дам олиш уйида ҳар иккала хўжаликнинг механизаторлари 12 кун давомида мириқиб ҳордиқ чиқарадилар.

ҚАРШИЛИКЛАР ФИЛЬМИ МОСКВАДА

«Каршинефтегазразведка» трести киноҳаваскорлари студияси томонидан туширилган «Газ ва нефть фонтанларига йўл қўйманг» деган рангли, ҳужжатли фильм москвалик мутахассисларга намойиш қилинди. Биринчи кўрик СССР Геология ва РСФСР Геология министрликларида бўлиб ўтди.

Фильм кўригидан сўнг пойтахтдаги илмий-тадқиқот институтларининг илмий ходимлари, геологлар, пармаловчилар, қидирувчилар, геофизиклар бу фильмга юксак баҳо бердилар.

Қаршилик киноҳаваскорларнинг бу фильми мамлакатимизнинг газ ва нефть саноати жойлашган бошқа шаҳарларида ҳам мутахассисларга намойиш қилинади.

БУХОРО БУТУН ЖАҲОН БИЛАН ГАПЛАШАДИ

БУХОРО, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Оддий ғишт терувчи Ҳамро Худойбердиев, учувчи Владимир Кусенко, шаҳар маиший хизмат комбинатининг ишчиси Бекназар Муродовлар бундан икки йил муқаддам алоқачилик касбини эгаллаш ниятида область радио клубига келишган эди. Бу ердаги мастерлар ҳаваскорларга радистлик ҳунарини қунт билан ўргата бошладилар.

Дарвоқе, ҳаваскорлар хорижий мамлакат шаҳарлари билан алоқа боғлаш, гаплашиш сирларини пухта ўрганиб олдилар.

СССР халқларининг IV спартакиадаси программаси бўйича ўтказилган мусобақа қатнашчилари, радио спорти бўйича Ўзбекистон ССР чемпионлари В. Ф. Зиновьева, Л. Г. Сухоносенко ва бошқалар ёш радио ҳаваскорларига қўшимча касб ўргатишда актив қатнашмоқдалар. Клуб кейинги йилларда 1200 га яқин ҳаваскорларга радистлик «ёрлиғи»ни берган.

Т. НАЗИРОВ.

ХИВА шаҳри қадимий архитектура ёдгорликларига жуда бой.

Р. Отажонов ва К. Алиев фотоси.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ТАЛАБИ БАЖАРИЛИШИ ЛОЗИМ

ПАРИЖ, 31 май. (ТАСС). Бу ерда Франция Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум Франция Коммунистик партиясининг бош секретари В. Рошенинг ҳозирги аҳвол тўғрисидаги докладини тинглади ва муҳокама қилди. Пленум қатнашчилари, дейилади резолюцияда, В. Рошенинг докладини ва Франция Коммунистик партияси Сиёсий бюросининг фаолиятини маъқулладилар.

Марказий Комитет аъзолари ҳозирги сиёсий тангликни бартараф қилиш устида демократик ва социалистик сўл кучлар федерациясининг делегацияси билан олиб борилган музокаралар тўғрисида В. Рошенинг ахборотини тинглаб, музокараларда қатнашган Франция Компартияси делегациясининг фаолиятини маъқулладилар. Пленум қатнашчилари Сиёсий бюрога музокараларни давом эттиришни топширдилар.

Пленум қабул қилган резолюцияда айтиладики, забастовка ҳаракатида 10 миллионга яқин меҳнаткаш қатнашмоқда, улар ўзларининг талабларини қондиришни талаб этмоқдалар. Бу талаблар қондирилиши мумкин ва лозим, дейилади резолюцияда. Француз халқининг кўпчилиги де голлчилар режимини мумкин қадар тезроқ тугатишга тобора кўпроқ интилмоқда, «ўнг кучларни аралаштирмай сўл партияларга таянадиган, коммунистларнинг мамлакатдаги нуфузи ва ролига муносиб равишда улар иштироки билан тузиладиган демократик бирлик халқ ҳукумати тузилсин» деган талаб кундан-кунга тобора кучлироқ бўлиб янграмоқда.

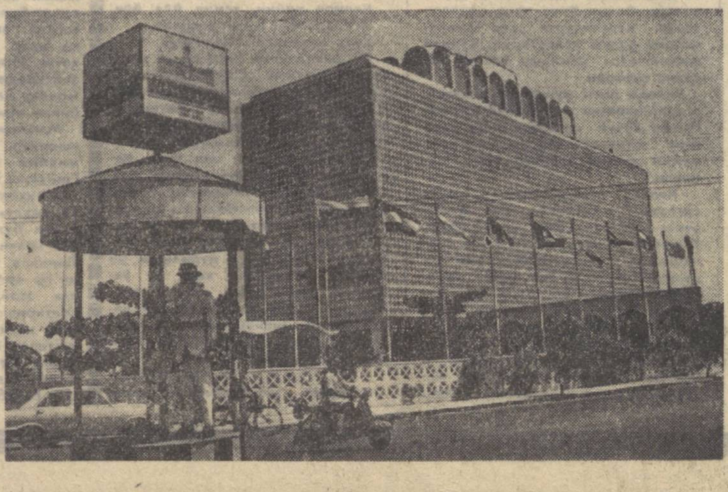

ПОКИСТОН. Карочидаги «Интер-Континенталь» меҳмонхонаси.

В. Егоров фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ФРАНККА ҲУЖУМ

ПАРИЖ, 31 май. (ТАСС). Франс Пресс агентлигининг мухбири Страсбургдан берган хабарида айтилишича, у ерда Ғарбий Германиянинг «Дойче банк»и француз франкларини қабул қилишдан бош тортган.

* * *

Шу муносабат билан ТАСС шарҳчиси **Б. Бубнов** қуйидагиларни ёзади:

Шу ҳақда хабарлар Лондон, Базель, Берн, Брюсселдан ҳам олинди. Бу ҳаяжонли хабарлар шу йил баҳорда ғарбнинг молия дунёсини ларзага келтирган валюта танглиги вақтидаги вазиятни айнан эслатмоқда. Лекин бу сафар гап Англия фунти ва АҚШ доллари устида бормасдан, балки Франциянинг франки устида бораётир.

Жаҳон молия монополиялари Францияда забастовка ҳаракати кенгайиб кетганидан чўчиб ҳамда Францияда иқтисодий ва социал ўзгаришлар рўй бериши мумкин, деб ҳавотирланиб Франция франкига кенг ҳужум бошладилар.

Молия монополиячилари француз меҳнаткашларининг ўз ҳуқуқлари учун олиб бораётган кураши капиталистик дунёнинг бошқа мамлакатларига ҳам ўтиши мумкин, деб хавотирланмоқдалар. Шу сабабли улар франк нархини камайтириб, бу билан Помпиду ҳукуматига таъсир кўрсатмоқчилар.

«НЯН ЗАН» ГАЗЕТАСИНИНГ ШАРҲЛАРИ

ХАНОЙ. (ТАСС). «Нян Зан» газетаси ўзининг сиёсий шарҳларида бундай деб ёзади: «Вьетнам Демократик Республикаси ва АҚШ ҳукуматларининг вакиллари ўртасида расмий суҳбатлар бошланганидан бери то шу вақтгача жаҳоннинг прогрессив жамоатчилиги Америка томонининг қайсарлик қилаётганлигидан ва соҳта найранглар ишлатаётганлигидан кун сайин тобора кўпроқ норози бўлмоқда, чунки Америка вакиллари суҳбатларни асосий масаладан четга буриб юборишга зўр бериб уринмоқдалар».

«Ҳозирги расмий суҳбатларда ҳал этилиши зарур бўлган биринчи галдаги бу бирдан-бир масала шуки, деб таъкидланади газетанинг шарҳида, Вьетнам Демократик Республикасини бомбардимон қилишни ва унга қарши олиб борилаётган бошқа уруш ҳаракатларининг ҳаммасини АҚШ ҳеч сўзсиз тўхтатиши керак. Шу масала ҳал қилинганидагина ҳар иккала томонга алоқадор бошқа масалалар тўғрисида гаплашиш мумкин».

ҲАРБИЙЛАШТИРУВЧИ ВА ДЕМОКРАТЛАРНИ БОСТИРУВЧИ ҚУРОЛ

БОНН, 31 май. (ТАСС). Кеча бундестаг «фавқулодда конституция» лойиҳасини христиан-демократик союз — христиан социал союз ва Германия социал демократик партияси депутатларининг овози билан маъқуллади. Шу тариқа бундестаг Ғарбий Германияда демократик ҳуқуқларнинг қолдиқларини тугатувчи ва тоталитар режим ўрнатмоқ учун кенг имкониятлар вужудга келтирувчи ҳолатни қонунлаштирди.

ТАСС шарҳчиси **А. Тюпаев** бу хусусда қуйидагиларни ёзади.

«Фавқулодда конституция»ни Бундестагда охирги марта муҳокама қилиш унчалик кўп вақт олмади, бир кун давом қилди, холос. Музокаралар аслини олганда расмият учунгина ўтказилди, чунки «фавқулодда конституция»ни маъқулламоқ учун зарур бўлган овозларнинг аксарияти, яъни учдан икки қисм овоз олдиндан таъминлаб қўйилган эди. Христиан-демократик союз—Христиан социал союз раҳбарлари билан социал демократларининг ўнг раҳбарлари зимдан тил бириктириб, «фавқулодда конституция» лойиҳасини қабул қилиш учун бериладиган кўпчилик овозни тайёрлаб қўйган эди. Германия социал демократик партиясининг депутатлари орасида шу кунларда Германия Федератив Республикасида авж олиб кетган зўр норозилик ҳаракатига қулоқ солиш керак, деган кишилар бўлса ҳам, аммо булар озчилик эди ва буларни овоз чиқармасликка мажбур қилиб қўйишди. Бинобарин, Германия социал демократик партиясининг ўнг раҳбарлари бу сафар ҳам йирик буржуа партияси бўлган христиан-демократик союз—христиан социал союзнинг иттифоқчиси эканликларини очиқдан-очиқ кўрсатдилар. Чунки йирик буржуазиянинг бу партияси илгари «якка ўзи» ҳаракат қилиб, фавқулодда қонунларни Бундестаг орқали тасдиқлатиб ололмаган эди.

Фавқулодда қонунлар тасдиқланганлиги Ғарбий Германия давлатининг тақдири учун бўлган аҳамияти жиҳатидан бир вақтлар Бундестагда Бундесвер (Ғарбий Германия армияси) тузиш ва мамлакатни қайтадан ҳарбийлаштириш тўғрисида қабул қилинган қарорга тенг деса бўлади. Мазкур қарорлар каби бу қонунлар ҳам антидемократик ва ҳарбийлаштириш мақсадларига хизмат қилади. Бу қонун мажбурий ҳарбий сафарбарлик чораларини тайёрлашни таъминлаб, ҳукумат қарорига биноан ҳам, шунингдек НАТО ҳарбий блокининг қарорлари асосида ёки шу қарорларга мувофиқ фавқулодда ҳолат жорий этмоқ учун қонуний «негиз» яратиб беради.

Фавқулодда қонунлар халқнинг кенг табақаларини бостириш учун янги зўр дастак бўлиб, аввало мамлакат сиёсатини, Европадаги ҳозирги мавжуд реал ҳолатни эътироф қилиш асосида буриб юборишни қатъий талаб қилаётганларга қарши кураш воситаси бўлиб хизмат қилади.

Бу қонунлар, Ғарбий Германия конституциясининг буржуа-демократик эркинликларини расмий равишда гарантияловчи кўпгина моддаларини ревизия қилишнинг ўзидир, чунки бу фавқулодда қонунлар, жумладан, парламентнинг бажарадиган ишларини депутатлардан ва ўлкаларнинг вакилларидан иборат атиги 33 кишилик қилиб тузилган «умумий комитети»га топшириб қўйишни кўзда тутади. Бундан ташқари шу қонунларга кўра, ҳукумат оппозициячи элементларнинг ҳар қандай чиқишларини бостирмоқ учун бундесвердан «қонуний» фойдаланиш ҳуқуқини олади.

Шу қонунлар қабул қилинганлигининг ташқи сиёсат учун бўлган оқибатига келганда, бу қонунлар иккинчи жаҳон урушидаги мағлубият учун реванш (яъни қасос олиш) кампаниясини олиб боришни осонлаштиради. Мана шунинг ўзи ҳам фавқулодда қонунлар герман милитаризмига ва нацизмига қарши курашнинг тарихий тажрибасини ўзида мужассамлантирган Потсдам битимларининг мазмунига зид эканлигини кўрсатиб турибди. Бу қонунлар ҳар иккала герман давлати ўртасида муносабатларни нормаллаштиришга ҳам янги катта ғовлар солади, Германия Демократик Республикасига қарши душманлик ва иғвогарлик сиёсатига мадад беради.

Иқтисодий ва бошқа ресурсларни ҳарбий мақсадларга ёппасига сафарбар қилишга қаратилган ва «оддий» фавқулодда қонунлар деб аталган қонунлар Бонннинг «Фавқулодда конституцияси»га ўзига хос «қўшимча» бўлди. «Сездирмай қулоқ солиб туриш тўғрисидаги қонун» шулар жумласига киради. Бу қонун конституцияни муҳофаза қилувчи идорага ва разведка хизматини бошқарувчи бошқа муассасаларга Германия Федератив Республикаси гражданларининг ёзишмаларини ва телефон орқали гаплашишларини «ҳар томонлама контроль қилиб туриш» имкониятини беради.

30 майда маъқулланган фавқулодда қонунлар фақат Германия Федератив Республикаси учунгина жиддий хавф туғдириб қолмайди. Шу сабабли Германия Федератив Республикасида фавқулодда қонунлар қабул қилинаётганлиги хусусида огоҳлантириб, бу қонунлар Европадаги тинчлик манфаатлари учун жиддий оқибатлар келтириши мумкинлигига диққат ва эътиборни жалб қилган ТАСС баёнотига жавобан Боннда айтилаётган гапларни халқаро жамоатчилик қораламоқда.

Бонндаги ҳукмрон доиралар бу огоҳлантиришни Германия Федератив Республикасининг «ички ишларига аралашиш» деб кўрсатишга уриниб, аввало, фавқулодда қонунларнинг ҳақиқий мазмунини яшириб қолмоқчилар.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ машинасозлик маҳсулотларини экспорт қилиш бўйича жаҳонда биринчи ўринларда туради. Чех машинасозларининг маҳсулотларини юздан ортиқ мамлакат сотиб олмоқда. Айниқса Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар Чехословакия машинасозлик корхоналарининг асосий буюртмачилари ҳисобланади. Суратда: «Шкода» машинасозлик заводининг цехларидан бирида СССР нефть саноати учун ускуналарни йиғнаш пайти. ЧТК—ТАСС фотоси.

МЕҲНАТ БИЛАН КАПИТАЛ КУРАШИ

ИТАЛИЯ

РИМ. «Фучине меридионали» компаниясининг Бари шаҳридаги металлургия комбинати меҳнаткашлари касаба союзларнинг раҳбарларидан уч кишини маъмурият ишдан бўшатганлигига қарши норозилик билдириб, забастовка бошладилар. Давлат капитали иштирок қилаётган бу корхона ишчилари ва хизматчилари комбинат биноларини эгаллаб олдилар ва маъмурият ўз қарорларини ўзгартирмагунча курашни давом эттиришга маҳкам бел боғлаганмиз, дедилар.

БОЛИВИЯ

ГАВАНА. Боливия ҳарбий ҳукумати 48 соатлик ва 72 соатлик забастовка ўтказаётган ўқитувчиларга қарши репрессия чоралари кўрмоқчи ва қамал ҳолати жорий қилмоқчи бўлиб, таҳдид қилди. Муаллимлар иш ҳақини оширишни ва меҳнат шароитини яхшилашни талаб қилмоқдалар, дейилади Пренса Латина агентлиги мухбирининг Ла-Пас шаҳридан юборган хабарида.

АРГЕНТИНА

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинада ўн мингта дорихона ёпилиб қолди. Мамлакатдаги фармацевтика ва биохимия муассасалари федерациясининг чақириғига биноан, дорихоналарнинг ходимлари забастовка ўтказмоқдалар. Улар мамлакатга дори-дармонлар келтириб сотаётган чет эл монополияларигагина катта қулайликлар бериб, миллий корхоналарга зарар келтираётган ҳукумат декретига қарши норозилик билдирмоқдалар. (ТАСС).

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи Фарғона водийсида ҳаво ўзгариб туриши кутилади. Айрим жойларда қисқа муддатли ёмғир ёғади, момақалдироқ бўлиши ҳам мумкин. Ғарбдан секундига 7-12 метр тезликда шамол эсади. Тошкент, Сирдарё ва Самарқанд областларида ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмаслиги кутилади. Секундига 3-7 метр тезликда шамол эсиб туради. Бухоро областининг дашт районларида шимоли-шарқдан секундига 12-17 метр тезликда шамол эсиб туради, ҳарорат 26-31 даражага етади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, айтарлик ёғингарчилик бўлмайди. Кечқурун момақалдироқ бўлиши ҳам мумкин. Жануби-Ғарбдан секундига 5-10 метр тезликда шамол эсиб туради, ҳарорат кундузи 26-28 даража атрофида бўлади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.45 — «Катталарга — болалар ҳақида». 8.25 — Концерт. 9.30 — Чолғу куйлари. 10.30 — Шарқ халқлари куйлари. 11.15 — «Табассум» (радиожурнал). 12.15 — «Эрталабки салом» (Москва). 13.30 — Концерт (рус.). 14.00 — «Пахтакор» (радиожурнал). 15.00 — Саволларингизга жавоб. 15.10 — А. Навоий туғилган куннинг 525 йиллиги олдидан. «Навоий гулшани». 16.10 — А. Навоий. «Фарҳод ва Ширин» (рус тилида радиопостановка). 17.40 — Экран янгиликлари. 18.00 — Музикали салом. 18.40 — М. Глинка. «Мадрид туни», «Арагон хотираси». 19.20 — Концерт. 20.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 20.30 — Қўшиқлар. 21.00 — «Дунё харитаси олдида». 21.10 — «Қишлоқ радиоклубида». 23.10 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

10.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 11.00 — **Кинофильм** (болалар учун). 11.10 — **Болалар, кўча ҳаракати қоидасига риоя қилинг** (суҳбат). 11.20 — **Кремль курьери** (телевизион бадиий фильмнинг биринчи ва иккинчи сериялари).

Ўзбек тилида: 12.55 — **Концерт** (Тошкент область Калинин район 19-мактаб бадиий ҳаваскорлари ижросида). 13.35 — **Матонатли кишилар** (бадиий фильмнинг иккинчи серияси). 15.10 — **Буни ҳар ким билиши керак** (рус тилида). 16.55 — **Кўрсатишлар программаси.** 17.00 — **Концерт** (тўқимачилар маданият саройи болалар бадиий ҳаваскорлари ижросида).

17.30 — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

18.00 — **Телеянгиликлар** (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.15 — **«Октябрь» программаси.** 18.45 — **Телеянгиликлар.** 19.00 — **Оталар сўзи — ақлнинг кўзи** («Ёшлик» студияси). 19.50 — **Терговни давом этади** (бадиий фильм, рус тилида). 21.15 — **Ўзбекистон санъат усталари. Ҳожихон Болтаев.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

12.00 дан — **Москва кўрсатади.**

3 июнда

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Кўрсатишлар программаси.** 18.00 — **Ленин бўлган жойларда** (ўсмирлар учун, ўзбек тилида).

Рус тилида: 18.25 — **Телеянгиликлар.** 18.40 — **Телефильм** (Совет Армияси жангчилари учун). 19.00 — **1968 йил Давлат мукофотига номзодлар.** Миртемир. **Ленин табассуми.** 19.30 — **Реклама ва эълонлар.** 19.35 — **Кўрсатишлар программаси.**

Ўзбек тилида: 19.40 — **Телеянгиликлар.** 20.00 — **Инсон ва қонун.** 20.40 — Ярим аср йилномаси. **1938 йил** (телевизион ҳужжатли фильм). 21.25 — **Илғор пахтакорлар далаларида.** 21.45 — Ш. Рақипов. **Ҳоламни қутқаринг** (телетеатр).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 — Ўқув эшиттиришлари программаси. **Математика** (олий ўқув юртига кирувчилар учун). 19.00 — **Физика** (ўзбек тилида).

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Душанба кўрсатади.**

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 2/VI да **Навоий Астрободда**, 3/VI да **Тошболта ошиқ.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Рад этиш — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Итальянча ўғирлик — «ВОСТОК», «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), «МОСКВА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Яхши жойлашибсан — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Сиртаки — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Анна Каренина — «ДРУЖБА» (эрталаб соат 11, кундуз 1-40 минут, 5 ва кеч 7 яримда).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8-45 минут ва 10 яримда бошланади)

Чехча қотиллик — «РАКЕТА».

Еттинчи йўлдош — НАВОИЙ номли.

Итальянча ўғирлик — «ФЕСТИВАЛЬ».

Рад этиш — «ХИВА».

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРНИНГ РЕПЕРТУАР ПЛАНИ
(ёзги бинода)

2/VI да — **НАВОИЙ АСТРОБОДДА.**
3/VI да — **ТОШБОЛТА ОШИҚ.**
5/VI да — **ГАВҲАРИ ШАМЧИРОҚ.**
6/VI да — **ГУЛИ СИЕҲ.**
7/VI да — **ЎҒИЛ ЎЙЛАНТИРИШ.**
8/VI да — **НАВОИЙ АСТРОБОДДА.**
9/VI да — **ЖОН ҚИЗЛАР.**
10/VI да — **БАҒРИ ТОШ.**

Спектакллар кеч соат 8 яримда бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

1968 йил 13 июнь эрталаб соат 11 да В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат университети химия факультетининг химия фанлари бўйича илмий совети мажлисида (Университет кўчаси, Студентлар шаҳарчаси, Химфак, кутубхона) химия фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

М. К. Асомов: «Фторвинилни баъзибир карбозанжирли полимерларга пайвандлаш» деган темада;

А. Валиев: «Хлорвинилни ва фторвинилни целлюлозага ва ацетилцеллюлозага пайвандлаш» деган темада; Диссертациялар билан университет кутубхонасида танишиш мумкин (Куйбишев кўчаси, 10-уй).

ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ ЭНЕРГЕТИКА ВА ИНЖЕНЕР-ФИЗИКА ФАКУЛЬТЕТЛАРИ

Ўрта мактабни битирувчиларни 6 июнь эрталаб соат 11 да

«ОЧИҚ ЭШИКЛАР КУНИГА» ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Адрес: Тошкент шаҳар, студентлар шаҳарчаси, энергетика ва инженер-физика факультетлари биноси. Телефонлар 4-56-04, 4-55-42.

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК КОМБИНАТИНИНГ ФАБРИКА-ЗАВОД ШОГИРДЛИГИ МАКТАБИ

қуйидаги ҳунарларга ўргатиш учун 16 дан 20 ёшгача бўлган 7-11 синф ҳажмида маълумотли

ҚИЗЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ:

тўқувчи, йигирувчи, тўғриловчи, ўровчи ва калавачи

Ўқиш муддати 6 ойдан 15 ойгача.

Мактабга қабул қилинганлар **бепул овқат, кийим-бош,** ётоқхона билан таъминланадилар.

Киришда қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади: паспорт, маълумоти ҳақида гувоҳнома, иш жойидан ва турар жойидан справка, характеристика тўртта фотосурат (3х4).

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар 100, Стаханов кўчаси 46-уй (7, 9, 11, 14, 15-трамвайлар, 2, 6-троллейбуслар, 6, 18, 23-автобусларнинг «Соцгородок» бекати).

ТОШКЕНТ КОНСЕРВА ЗАВОДИ

корхона, муассаса ва савдо ташкилотларидан ярим литрли, бир литрли, икки ва уч литрли шиша банкаларни

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ:

Шанба ва якшанба кунидан бошқа ҳар куни эрталаб соат 9 дан кундуз 5 гача қабул қилинади.

Адреси: Тошкент шаҳар, Луначарский шоссеси, 101-уй. Телефонлар: Е-6-32-73, Е-6-01-45.

1-БОСМАХОНАГА

брошюраловчи-муқовачилар, печатниклар, ёрдамчи ишчилар, ҳарф терувчилар ва линотипчилар, шунингдек юқоридаги касбларга ўрганиш учун шогирдлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Ҳамза кўчаси, 21-уй, кадрлар бўлимига эрталаб соат 8 дан кундуз 4 гача учрашилсин (1, 2, 4, 7-троллейбуслар, 27-автобуснинг «Калинин номли майдон» бекати).

11-«Высотстрой» қурилиш трестининг

2-ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИГА дурадгорлар, монтажчилар, ғишт терувчилар, бетончилар

КЕРАК

Ёлғиз кишиларга ётоқхона берилади.

Оилалилар 2 йил ичида уй билан таъминланадилар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пахтакор кўчаси, 5-уй, кадрлар бўлими.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26, Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216, Халқаро ҳаёт — В37604 Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик — В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 3 — 08, Нукус 42 — 62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55

Б № — 127. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 08479.